

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU
SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Juulia Kuja-Luopa

ProAgria Etelä-Pohjanmaan sikatalouden asiantuntijapalveluiden kehittäminen

Opinnäytetyö

Syksy 2023

Agrologi (ylempi AMK), Ruokaketjun kehittäminen

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU

Opinnäytetyön tiivistelmä

Tutkinto-ohjelma: Agrologi (ylempi AMK), Ruokaketjun kehittäminen

Tekijä: Juulia Kuja-Luopa

Työn nimi: ProAgria Etelä-Pohjanmaan sikatalouden asiantuntijapalveluiden kehittäminen

Ohjaajat: Jyrki Rajakorpi ja Risto Lauhanen

Vuosi: 2023

Sivumäärä: 37

Liitteiden lukumäärä: 4

Opinnäytetyön tutkimuksen tavoitteena oli selvittää, millaista kohdennettua koulutusta sikatilat haluavat. ProAgrialla on jo pitkään ollut tilanne, ettei sikatiloille kohdennettua osaamista ja koulutusta ole ollut tarjota.

Opinnäytetyöhön on koottu sikatilayrittäjiä koskevaa lainsäädäntöä ja maatalouspolitiikkaa. Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää, millaista koulutusta ja osaamista yrittäjät haluaisivat ProAgrian asiantuntijoilta saada. Tutkimusosioon haastateltiin kahdeksan sikatilayrittäjää. Tutkimusmenetelmäksi valittiin kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus. Haastattelut nauhoitettiin, litteroitiin ja analysoitiin. Haastattelut tehtiin syksyn 2023 aikana

Haastattelututkimuksen tuloksien perusteella laadittiin koulutusmateriaali. Koulutusmateriaalin toimivuutta testattiin kokoamalla viiden henkilön asiantuntijajoukko, jotka kutsuttiin kehittämistyöpajaan testaamaan materiaalien toimivuutta. Työpajaan kutsutut olivat ProAgria Etelä-Pohjanmaan asiantuntijoita, eri toimialueilta. Koulutusmateriaalin tarkoituksena on toimia tietopakettina ja työkaluna asiantuntijoiden tarpeisiin.

Opinnäytetyöstä on jätetty pois lopputuloksena syntyneet koulutusmateriaalit, sillä ne ovat ProAgria Etelä-Pohjanmaan omaisuutta. Opinnäytetyö toteutettiin yhteistyössä ProAgria Etelä-Pohjanmaan kanssa.

¹ Asiasanat: sikatilat, maataloustuet, lainsäädäntö, eläinten hyvinvointi, asiantuntijapalvelut

SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Thesis abstract

Degree programme: Master of natural Resources, Food Chain Development

Author: Juulia Kuja-Luopa

Title of thesis: Development of ProAgria South Ostrobothnia expert services for pig farming

Supervisors: Jyrki Rajakorpi and Risto Lauhanen

Year: 2023

Number of pages: 37

Number of appendices: 4

The goal of the thesis was to find out what kind of targeted training pig farm entrepreneurs would like to receive. For a long time, ProAgria has not been able to offer targeted know-how and training for pig farmers.

The relevant legislation for pig farm entrepreneurs was collected in the thesis. The purpose of the research was to find out what kind of training and expertise entrepreneurs would like to receive from ProAgria experts. Eight pig farmers were interviewed for the research section. Qualitative research was chosen as the research method. The interviews were recorded, transcribed, and analyzed. The interviews were conducted during the autumn of 2023.

Training material was prepared based on the results of the interview survey. The functionality of the training material was tested by assembling a group of five experts who were invited to a development workshop to test the material. Those invited to the workshop were experts representing different fields of operation of ProAgria South Ostrobothnia. The purpose of the training material is to serve as an information package and tool for the needs of the experts.

The resulting training material has been left out of the thesis, as it is a property of ProAgria Southern Ostrobothnia. The thesis was carried out in cooperation with ProAgria Southern Ostrobothnia.

¹ Keywords: pig farms, agricultural subsidies, legislation, animal welfare, expert services

SISÄLTÖ

Opinnäytetyön tiivistelmä	2
Thesis abstract	3
SISÄLTÖ	4
Kuva-, kuvio- ja taulukkoluetelo	6
Käytetyt termit ja lyhenteet.....	7
1 TAUSTA JA TAVOITTEET	8
2 SIKATALOUS SUOMESSA JA GLOBAALISTI.....	9
2.1 Suomessa	9
2.2 Globaalisti	11
3 MAATALOUSPOLITIikka JA LAINSÄÄDÄNTÖ	13
3.1 Ehdollisuus.....	13
3.2 Sika- ja siipikarjatalouden tuotannosta irrotettu tuki	14
3.3 Eläinten hyvinvointikorvaus	15
3.4 Uusi eläinten hyvinvointilaki	17
4 AINEISTO JA MENETELMÄT	19
4.1 Kvalitatiivinen haastattelututkimus.....	20
4.2 Tutkimuksen kohdejoukko.....	20
4.3 Aineistojen käsittely.....	20
5 TUTKIMUSTULOKSET	22
5.1 Taustatiedot.....	22
5.2 Lainsäädäntö ja ehdollisuus	23
5.3 Tuet.....	24
5.4 Eläinten hyvinvointikorvaus	25
5.5 ProAgrian palvelut.....	28
6 TUTKIMUKSEN YHTEENVETO.....	30
7 SISÄINEN KEHITTÄMISTYÖPAJA	32
8 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA	34
LÄHTEET	35
LIITTEET	38

Kuva-, kuvio- ja taulukkoluetelo

Kuva 1 Esityksen sisällysluettelo.	32
Kuvio 1 Sianlihan ja välitysporsaiden hintakehitys Suomessa 2018–2023	10
Kuvio 2 Sikatilojen kannattavuuskerroin 2000–2021	11
Kuvio 3 Sianlihan ja välitysporsaiden hintakehitys Euroopan unionissa 2018–2023	12
Kuvio 4 Tutkimusprosessi.	19
Taulukko 1 Sika- ja siipikarjatalouden tuotannosta irrotetun tuen määrä	15
Taulukko 2 Sikojen toimenpiteet ja korvausmäärä eläinten hyvinvointikorvauksessa	16

Käytetyt termit ja lyhenteet

- CAP** Common Agricultural Policy eli Euroopan yhteinen maatalouspolitiikka, joka on kaikkien EU-maiden yhteistä politiikkaa. EU:n talousarvion varoista rahoitettava, jota hallinnoidaan EU:n tasolla.
- Ruhokiloekvivalentti** Ruhokiloiksi muutettujen lihan ja jalostettujen lihatuotteiden paino.

1 TAUSTA JA TAVOITTEET

Vaikka sikatilojen määrä vähenee merkittävästi, on tuotannon määrän lasku kuitenkin pysynyt maltillisempana. Syy tälle on sikatilojen yksikkökokojen kasvu. Sikatilojen vähentyessä kohderyhmä on pieni, mutta yksikkökoot ovat kasvaneet sen verran suuriksi, että laadukkaiden ja asiantuntevien palveluiden tarve on kasvanut. Sikatilat ovat yhä enenevässä määrin yhtiöitettyjä maatalousyrityksiä, joissa on useita työntekijöitä eri työvaiheissa. Yrittäjän työaika kuluu pitkälti työnjohdollisissa tehtävissä.

ProAgrian tavoitteena on tarjota maatalousyrityksille ja sidosryhmille asiantuntijapalveluita. Maatalousyritysten kasvaessa ja kehittyessä tulee asiantuntijaorganisaatioiden pystyä vastaamaan kehitykseen. Ajatus tutkimukseen tuli asiakastapaamisilla, joissa sikatilalliset ovat harmitelleet, ettei heille kohdennettua koulutusta tukipolitiikkaan ja lainsäädäntöön liittyen ole järjestetty.

Tämän tutkimuksen tavoitteena oli selvittää, millaista sikatiloille kohdennettua koulutusta ProAgria voi tarjota eläinten hyvinvointiin, lainsäädäntöön ja eläintukiin liittyen. Tutkimuksessa haastateltiin sikatilojen yrittäjiä, kartoittaen millaista koulutusta voisimme asiakkaillemme tarjota. Haastattelujen pohjalta rakennettiin koulutuspaketti, joka vastaisi tilojen tarpeisiin. Koulutuspaketti koostuu Power point -esityksestä sekä kahdesta Excel -laskurista, jotka tukevat esitystä. Koulutusmateriaalin valmistuttua suunniteltiin ja toteutettiin kehittämistyöpaja, jossa ProAgrian asiantuntijat pääsivät testaamaan materiaalien toimivuutta.

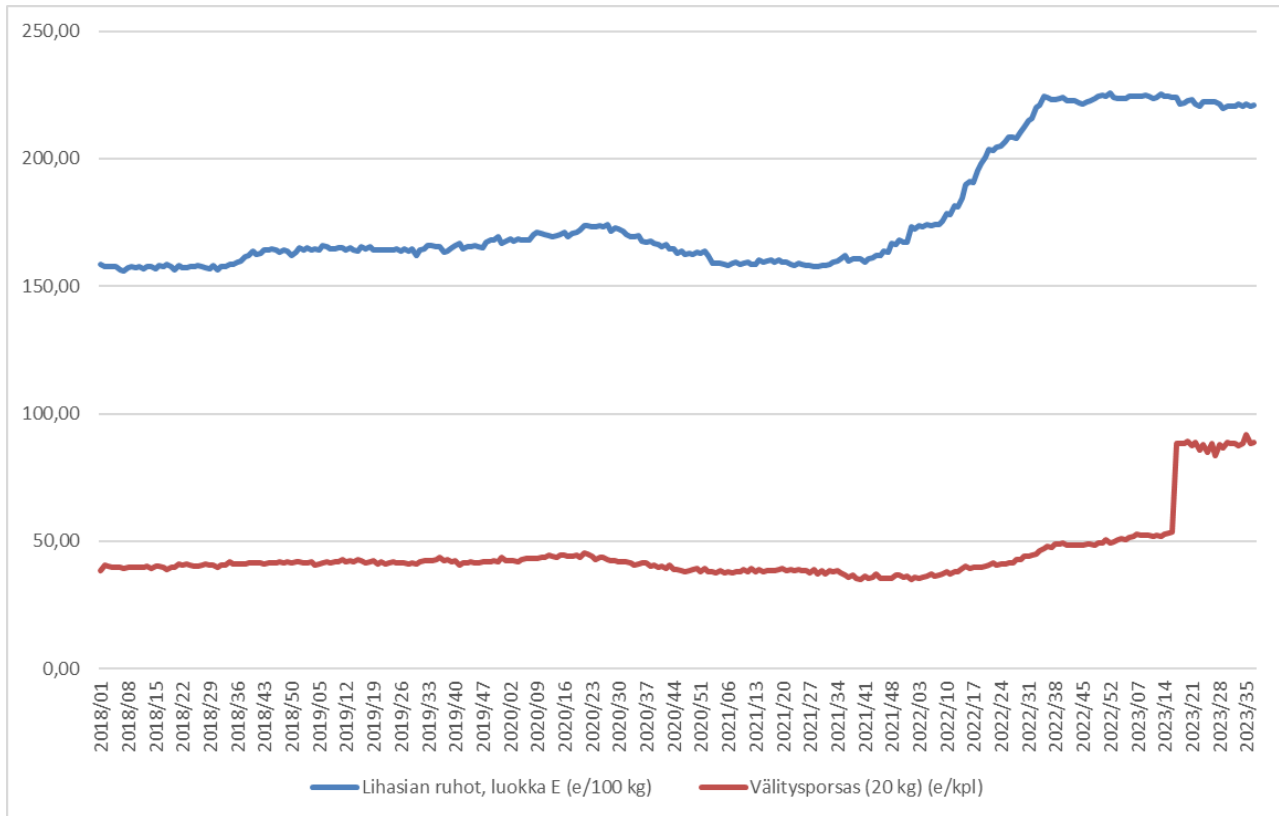

2 SIKATALOUS SUOMESSA JA GLOBAALISTI

2.1 Suomessa

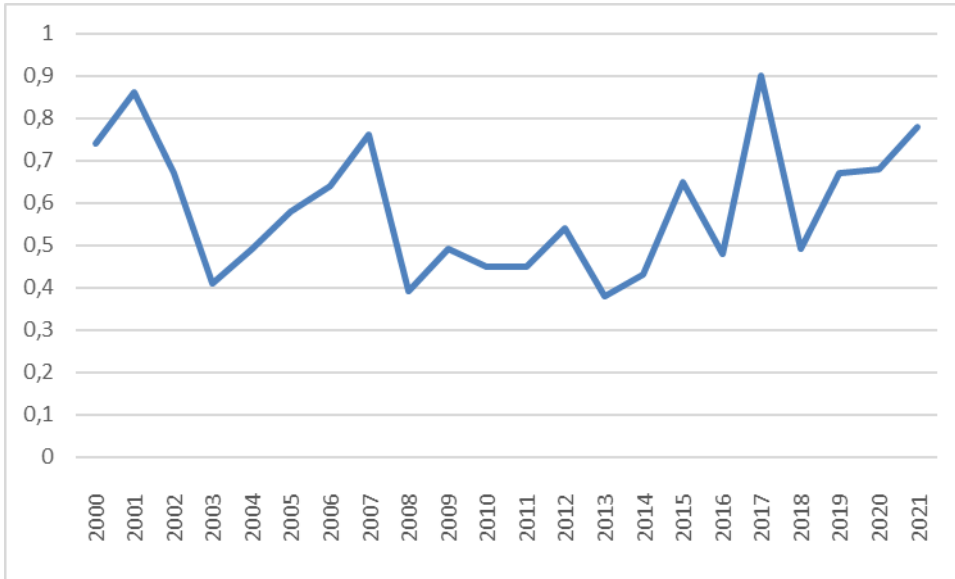
Sianlihan tuotanto on keskittynyt Suomessa kolmelle alueelle, Varsinais-Suomeen, Etelä-Pohjanmaalle ja Pohjanmaalle (Jaakkonen ym., 2020, s. 14). Sianlihantuottajien määrä on vähentynyt kaikista tuotantosunnista eniten vuosien 1995–2018 aikana (Niemi & Väre, 2019, s. 49). Suomen liittyessä Euroopan unioniin 1995 oli sikatiloja suomessa 6 200 kpl (Maataloustuottajain keskusliitto (MTK), 2019). Vuonna 2019 sikataloutta harjoitettiin noin 950 tilalla, mutta määrä väheni seuraavaan vuoteen noin kuusi prosenttia (Lehtonen, 2022). Vuonna 2020 sikatiloja oli Suomessa enää 918 kpl. Sikatilat ovat keskittyneet Varsinais-Suomeen, Etelä-Pohjanmaalle, Pohjanmaalle ja Satakuntaan, joissa sijaitsee yli 70 % Suomen sikaloista (Luonnonvarakeskus (Luke), i.a.-a). Vuodesta 2008 emakoiden määrä on laskenut rajusti, mutta vastaavasti lihasikojen määrä ei ole suhteessa laskenut yhtä kovaa, sillä keskimääräinen tuottavuus porsasta/emakko on noussut (Lehtonen ym., 2017, s. 18). Kuitenkin kokonaisuudessaan sikojen määrä on ollut laskusuunnassa vuodesta 2008 alkaen (Luke, 2022). 1.4.2022 Suomessa oli sikoja 790 tilalla. Edellisvuodesta tilojen määrä väheni 8 prosenttia. Kantarin (mt.) tutkimuksen mukaan vuoteen 2027 jatkavia tiloja tulisi olemaan noin 410 ja vuoteen 2030 jatkavia vain enää noin 330 (Lehtonen, 2022).

Vuonna 2018 sianlihan keskihinta oli Suomessa 159,91 €/ 100 kg (Luke, i.a.-b). Kustannusten nousujen myötä sianlihan hinta on noussut 220,96 €/ 100 kg vuoteen 2023. Välitysporsaiden hinta on myös ollut nousujohteinen. Vuonna 2018 välitysporsaan (20 kg) hinta oli 40,99 €/ kpl, kun taas 2023 se on 88,91 €/ kpl. Vuoden 2023 alussa välitysporsaan hinta on ollut nousujohteinen. Sianlihan ja välitysporsaiden tuottajahintojen kehitys esitetään kuviossa 1. Hintojen kehitys oli 2018–2021 tasaista, mutta vuoden 2022 alussa tuottajahinnat lähtivät nousuun Ukrainan sodan takia.

Kuvio 1 Sianlihan ja välitysporsaiden hintakehitys Suomessa 2018–2023 (Luke, i.a.-b).

Maatalousyrityksen pitkän aikavälin tulontuottamiskykyä kuvaa kannattavuuskerroin (Sipiläinen & Ryhänen, 2018, s. 206, 217). Kannattavuuskerroin saadaan, kun maataloustulo jaetaan omalla palkkavaatimuksella sekä oman pääoman korkovaatimuksella. Kun kannattavuuskerroin on 1, on maataloustulo yhtä suuri kuin tavoitteeksi asetetut palkka- ja korkovaatimukset. Sikatilojen kannattavuuskertoimen kehitys esitetään kuviossa 2. Sikatilojen kannattavuuskertoimien kehitys 2000–2021 on vaihdellut suuresti (Taloustohtori, i.a.). Korkeimmillaan kannattavuuskerroin on ollut tarkastelujaksolla vuonna 2021.

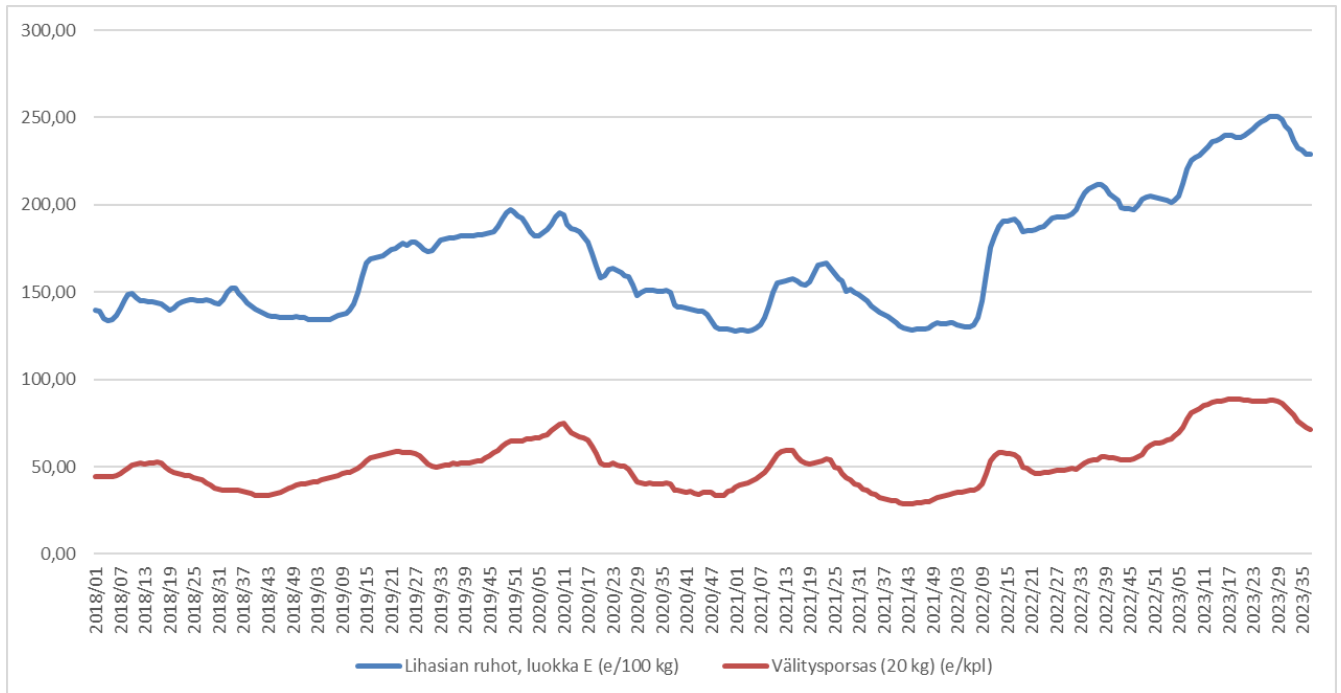

Kuvio 2 Sikatilojen kannattavuuskerroin 2000–2021 (Taloustohtori, i.a.).

2.2 Globaalisti

Euroopan unioni on maailman toiseksi suurin sianlihan tuottaja ja suurin sianlihan viejä (Euroopan komissio, i.a.). Suurimmat tuottajamaat ovat Saksa, Espanja ja Ranska, jotka tuottavat puolet EU:n sianlihasta. EU:sta suurin osa sianlihasta viedään Itä-Aasiaan. Vuonna 2020 EU:ssa tuotettiin sianlihaa 24 miljoonaa tonnia (Caldier, 2021, s. 62–64). Espanja nousi EU:n suurimmaksi maaksi teurastettujen sikojen lukumäärässä 56,4 miljoonan sian tuotantomäärällä ja tuottaa koko EU:n sikamäärästä reilut 20 %. Sianlihan tuotannossa kilomäärällisesti Saksa pysyy kuitenkin Espanjan edellä 5,10 miljardilla kilolla. Espanjan sikamäärä on noussut vuosien 2015–2020 aikana jopa 15,4 %. Saksan sikamäärä vuonna 2020 oli laskenut 7,1 % vuosien 2015–2020 aikana. Tanskassa ja Alankomaissa teurastukset ovat kasvussa.

Euroopan unionissa tuottajahintojen muutokset ovat olleet suurempia kuin Suomessa (Luke, i.a.-c). Muutokset esitetään kuviossa 3. Vuonna 2018 Euroopan unionin keskimääräinen sianlihan tuottajahinta on ollut 139,51 €/100 kg, kun taas 2023 hinta on 228,72 €/100 kg. Hinnat ovat kuitenkin tehneet vuosien varrella suuriakin nousuja ja laskuja. Välitysporsaiden hintojen muutokset ovat olleet maltillisempia, mutta seuranneet kuitenkin pääosin sianlihan hintaa. Vuoden 2022 alusta välitysporsaiden hinta on ollut nousujohteista, mutta ei kuitenkaan riittävästi suhteessa sianlihan hinnan nousuun.

Kuvio 3 Sianlihan ja välitysporsaiden hintakehitys Euroopan unionissa 2018–2023 (Luke, i.a.-c).

Tarkastelujaksolla 2007–2018 sianlihan maailmanmarkkinahintaindeksi on käynyt korkeimmillaan 2008 sekä 2014, jolloin hinta kipusi jopa 150 €/100 kg (Niemi & Väre, 2019, s. 27). Markkinahintojen vaihtelu on ollut maailmalla rajumpaa kuin kotimaassa. Vuonna 2016 sianlihan markkinahinta kävi alhaisimmillaan alle 100 €/100 kg. Hinnat piristyivät tämän kovan laskun jälkeen, mutta jo vuoden 2018 lopussa kääntyivät jälleen laskuun.

Vuonna 2022 maailmassa tuotettiin sianlihaa 113 775 miljoonaa ruhokiloekvivalenttia (Caldier, 2023, s. 30–34). Noin puolet maailman sianlihasta tuotetaan Kiinassa. Kiina kasvatti tuotantoon 15,8 % vuodesta 2021, vuoteen 2022 (55 000 Milj., ekv. kg). Kun taas Euroopan unionissa tuotanto putosi 5,8 % sekä Yhdysvalloissa 2,5 %. Kiinan tuotannon elpyminen näkyy vahvasti Euroopassa ja Yhdysvalloissa, kun vienti Kiinaan on vähentynyt. Kiinan nostessa omaa tuotantoa, ovat he pystyneet vähentämään tuontilihan määrää yli 50 %. Yhdysvaltojen ja Euroopan unionin vienti tippui vuodesta 2021 vuoteen 2022 yhteensä 20 %. Maailman sianlihan kulutus nousi reilut 5 % vuodesta 2021. EU:ssa kulutus laski, mutta Yhdysvalloissa ja Kiinassa kulutus on noussut.

3 MAATALOUSPOLITIikka JA LAINSÄÄDÄNTÖ

Euroopan yhteinen maatalouspolitiikka vaikuttaa maaseutuun, ympäristöön ja ruokaan (European Commission. i.a.). Yhteisen maatalouspolitiikan tarkoituksena on säilyttää maaseutu elinvoimaisena, turvata viljelijöiden tulot, varmistaa vakaa elintarvikehuolto ja suojella ympäristöä. EU:n yhteinen maatalouspolitiikka eli CAP, muodostaa Suomen maatalouspolitiikan perustan. CAP:istä maksetaan unionin kokonaan rahoittamat suorat tuet, sekä unionin osittain rahoittamat luonnonhaittakorvaus ja ympäristökorvaus. Suomen kansallisista varoista maksetaan lisäksi muun muassa, pohjoista tukea sekä Etelä-Suomen kansallista tukea (Niemi & Väre (toim.), 2019, s. 62.). Uusi CAP-kausi EU:ssa on tarkoitus käynnistyä vuonna 2023 ja kestää vuoteen 2027 saakka. CAP uusituksen piti käynnistyä 2021 vuoden alusta, mutta koska yhteisymmärrystä budjetista ei onnistuttu saavuttamaan ajoissa, uudistus siirtyi ja vuodet 2021 ja 2022 olivat siirtymävuosia (Niemi, 2020). EU:n maatalouspolitiikan budjetti ohjelmakaudella 2014–2020 oli keskimäärin noin 55,7 miljardia euroa. Tästä suomen osuus oli noin 1,5 % (864 milj. euroa). Suurimmat EU:n maataloustukien saajat olivat Ranska, Saksa ja Espanja (Niemi & Väre (toim.), 2019, s. 65).

Uudella ohjelmakaudella 2023–2027 yhteisen maatalouspolitiikan budjetti on noin 6 % suurempi kuin edeltäneellä kaudella (Kiviranta, 2022). Uudella tukikaudella Luonnonhaittakorvauksen kotieläinkorotus poistuu, joka aiheuttaa merkittävää tukitason laskua monille eri kotieläintiloille. Luonnonhaittakorvauksen kotieläinkorotuksen on sanottu vääristävän kilpailua peltomarkkinoilla, joka on yksi syy tuen lakkauttamiselle. Rahoitusta ohjataan uudella kaudella kuitenkin esimerkiksi eläinten hyvinvointikorvaukseen.

Sikatiiloilla on mahdollisuus hakea peltotukien lisäksi sika- ja siipikarjatalouden tuotannosta irrotettua tukea sekä eläinten hyvinvointikorvausta. Molempien tukien perustana on ehdollisuuden vaatimukset, sekä eläinsuojelulainsäädännön noudattaminen (Ruokavirasto, i.a.-e). Lisäksi eläimet pitää olla rekisteröidyssä pitopaikassa ja tuenhakijan on oltava rekisteröity eläinten pitäjä.

3.1 Ehdollisuus

Ehdollisuus eli entinen täydentävät ehdot, ovat kaikkien EU:n kokonaan tai osittain rahoittaminen maataloustukien saamisen ehtona (Ruokavirasto, i.a.-c). Ehdollisuuden tavoitteena on muun muassa edistää eläinten hyvinvointia. Lakisääteiset hoitovaatimukset ehdollisuudessa

pohjautuvat viljelijöitä sitovaan lainsäädäntöön. Ehdollisuuden noudattaminen on viljelijätukiin perusvaatimus (Ruokavirasto, i.a.-a). Ehdollisuus muodostaa perustason, ja vain sen ylittävältä toiminnalta maksetaan tukia.

Kaikkia tuotantoeläimiä koskevia vaatimuksia ehdollisuudessa on useita (Ruokavirasto, i.a.-a). Pitopaikan laitteet ja rakennukset ovat oltava sellaisessa kunnossa, että ne ovat eläimille turvallisia. Materiaalien, joihin eläimet ovat kosketuksissa tulee oltava turvallisia, puhdistettavia ja desinfioitavia. Lattian tulee olla sellainen, ettei se aiheuta vahinkoa eläimille. Eläinten kanssa työskentelevien tulee olla päteviä ja eläinten pitäjän on annettava työntekijöille ohjeita ja opastusta hoitoon ja käsittelyyn. Kuolleiden eläinten määrästä pidetään kirjaa. Ruokinta- ja juottolaitteistojen toimivuutta tulee tarkastaa päivittäin, sekä niiden häiriöiden varalle tulee olla käytettävissä varajärjestelmä.

3.2 Sika- ja siipikarjatalouden tuotannosta irrotettu tuki

Sika- ja siipikarjatalouden tuotannosta irrotettu tukea maksetaan sika- ja siipikarjatilaille tilan vahvistetun viitemäärän perusteella (Ruokavirasto, i.a.-d). Tukea maksetaan Etelä-Suomessa (AB) alueella Etelä-Suomen tukena ja Pohjois-Suomessa (C) pohjoisena tukena. Tuenhakijalla tulee olla tilakohtainen vahvistettu viitemäärä, hakijalla on oltava hallinnassaan vähintään 5 ha maatalousmaata, sekä eläintiheyden tulee olla vähintään 0,35 ey/ha (Ruokavirasto, i.a.-e). Eläinten määrä ei vaikuta tuen määrään, muutoin, kuin eläintiheyden täyttymisen myötä. Lisäksi hakijan on huolehdittava, että eläimiä koskeva kirjanpito ja eläinrekisterin tiedot ovat ajantasalla. Tuenhakijan täytyy myös huolehtia eläinten hyvinvoinnista eläinsuojelusäädösten mukaisesti.

Viitemäärät on säädetty sikatiloille eri tukialueilla vuodesta 2009 alkaen (Valtioneuvoston asetus sika- ja siipikarjatalouden tuotannosta irrotetusta tuesta ja rakennemuutoskorvauksesta annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta 319/2009). Tuotannosta irrotetun tuen viitemäärät on vahvistettu tilan talouskeskuksen sijaintipaikan mukaan, joko A, B tai C alueelle. Edellytyksenä viitemäärän saamiselle on ollut se, että tilalle on maksettu sika- ja siipikarjatalouden tuotannosta irrotettua kansallista Etelä-Suomen tukea, tai pohjoista tukea edeltävänä vuotena. Edellytyksenä on ollut eläintiheyden täytyminen, vähintään 0,4 eläinyksikköä/ hehtaari tai 0,2 ey/ha, jos tilalla on ollut vähintään kymmenen eläinyksikköä koko eläinyksikkömäärän määräytymisjakson aikana. Vuonna 2009 voimaan tulleen asetuksen

määritelmiin ei ole tullut myöhemmin muutoksia. Viitemäärä perusteinen tuki maksetaan edelleen samalla perusteella vuonna 2023. Taulukossa 1 esitetään tuen määräytyminen eri tukialueilla. Sika- ja siipikaratalouden tuotannosta irrotettua tukea haetaan vuosittain kansallisten kotieläintukien haun yhteydessä (Ruokavirasto i.a.-d). Tukea haettaessa, hakijan ei tarvitse ilmoittaa eläinmääräilmoituksella sikojen määrää, vaan hallinto saa eläinmäärät suoraan sikarekisteristä. Tukea maksetaan ennakkona (90 %) tiloille jo hakuvuoden huhtikuussa ja loppu maksetaan seuraavan vuoden huhtikuussa. Halutessaan hakija voi kuitenkin määrittää tuen hakemisen yhteydessä, mikäli haluaa tuen kokonaisuudessaan vasta seuraavan vuoden huhtikuussa ilman ennakkoa.

Taulukko 1 Sika- ja siipikarjatalouden tuotannosta irrotetun tuen määrä (Ruokavirasto, i.a.-e).

Tukialue	Viitemäärä	€/viitemääräyksikkö
AB	-	40
C1	146	194
C1	Yli 146	57
C2	170	169
C2	Yli 170	49
C2 pohjoinen ja tukialueen C saaristo	200	221
C2 pohjoinen ja tukialueen C saaristo	Yli 200	42
C3 ja C4	200	228
C3 ja C4	Yli 200	42

3.3 Eläinten hyvinvointikorvaus

Sikatilat voivat hakea vuosittain eläinten hyvinvointikorvausta (Ruokavirasto, i.a.-b). Hyvinvointikorvauksen tarkoituksena on, että tiloille maksetaan korvausta eläinten hyvinvointia parantavista toimenpiteistä, jotka ylittävät lainsäädännön vaatimuksen. Korvausta maksetaan laskennallisten kustannusten perusteella eläinten hyvinvointia parantavista toimenpiteistä.

Hyvinvointikorvausta hakevalla sikatilalla on oltava hallinnassaan keskimäärin 15 eläinyksikköä sikoja (Ruokavirasto, i.a.-f). Eläinyksiköiden määrä sioilla määräytyy eläinlajin mukaan. Emakot ovat 0,5ey, lihasiat, siitossiat, karjut ja porsaasivat ovat 0,3ey. Toimenpiteiden maksussa kuitenkin huomioidaan porsaista 2/3. Eläinten hyvinvointikorvaukseen sitoudutaan vuodeksi kerrallaan ja ehtoja tulee noudattaa 1.1.–31.12. asti. Liitteessä 3 on kerrottu eläinten hyvinvointikorvauksen sitoumusehdot sikatiloille.

Toimenpiteitä tulee noudattaa tilan kaikilla pitopaikoilla. Sikatiloilla on valittavana kuusi eri toimenpidettä, jotka on esitetty taulukossa 2. Taulukossa on myös esitetty korvauksen määrä €/ey. Lihaskojen olosuhteiden parantaminen -toimenpiteessä ei kuitenkaan korvausta makseta eläinyksikköperusteisesti, vaan toteutuneiden teurastettujen sikojen määrän mukaan. Mikäli tila hakee eläinten hyvinvointikorvausta, tulee toimenpiteistä valita ainakin sikojen hyvinvointisuunnitelma.

Taulukko 2 Sikojen toimenpiteet ja korvausmäärä eläinten hyvinvointikorvauksessa (Ruokavirasto, i.a.-f).

Toimenpiteet (siat)	Korvaus €/ eläinyksikkö
Sikojen hyvinvointisuunnitelma	11
Emakoiden ja ensikoiden olosuhteiden parantaminen	53
Parannetut porsimisolosuhteet	445
Vapaaporsitus	555
Vieroitettujen porsaiden olosuhteiden parantaminen	69
Lihaskojen olosuhteiden parantaminen	59

Eläinten hyvinvointikorvausta haetaan vuosittain Vipu-palvelussa (Ruokavirasto, i.a.-b). Sitoumuksen haun yhteydessä hakijan tulee ilmoittaa keskimääräinen eläinmäärä (Ruokavirasto, i.a.-f). Lihaskojen olosuhteiden parantaminen – toimenpidettä varten ilmoitetaan arvio tulevan vuoden teurastettavien lihaskojen määrästä. Toteutuneet eläinmäärät ilmoitetaan eläinmääräilmoituksella Vipu-palvelussa seuraavan vuoden alussa. Korvaus maksetaan kuitenkin korkeintaan sen mukaan mitä sitoumuksen jättämisen yhteydessä on ilmoitettu.

Lihaskojen olosuhteiden parantaminen -toimenpidettä varten hakijan tulee ilmoittaa eläinmääräilmoituksella teurastettujen lihasikojen toteutunut määrä, sekä toimittaa liitteenä puoli-vuosittaiset teurasraportit kunnan maaseutuelinkeinoviranomaiselle.

3.4 Uusi eläinten hyvinvointilaki

Maa- ja metsätalousministeriö aloitti eläinsuojelulain uudistuksen vuonna 2010 (Maa- ja metsätalousministeriö, 2023.-a). Uuden lain esitys annettiin eduskunnalle ensimmäisen kerran 2018 syksyllä. Vaalikausi kuitenkin päättyi keväällä 2019, eikä esitystä ehditty käsittelemään ennen sitä. Uusi lakiesitys annettiin eduskunnan käsittelyyn syyskuussa 2022. Eduskunnan täysistunto hyväksyi uuden eläinten hyvinvointilain lakiehdotuksen 1.3.2023 ja odottaa tällä hetkellä presidentin hyväksyntää. Lain on määrä astua voimaan 1.1.2024.

Keskeisiä lain uudistuksia sikatiloja koskien on; Kirurgisen kastraation kieltäminen siirtymäajalla, porsitushäkkien rakentamisen kieltäminen sekä tiineyttyshäkkien pitkäaikaisesta käytöstä luopuminen (MMM, 2023.-a).

Porsaiden kirurginen kastraatio kielletään vuoden 2035 alusta alkaen. Lain voimaantullessa tulee porsaille antaa kipulääkitys kastraation yhteydessä, sekä vuoden 2027 alusta lisänä puudutus. Ministeriö on asettanut työryhmän valmistelemaan toimintasuunnitelmaa kastraatiosta luopumiseen. Maa- ja metsätalousministeriön (2023.-b. s. 31) julkaisussa työryhmä ehdottaa, että maatalouden investointitukien ja eläinten hyvinvointikorvauksen avulla parannettaisiin tuottajien mahdollisuuksia luopua kirurgisesta kastraatiosta. Työryhmä haluaa myös varmistaa, että immunokastraatio ja täyskarjukasvatus olisivat valittavissa olevia tuotantotapoja.

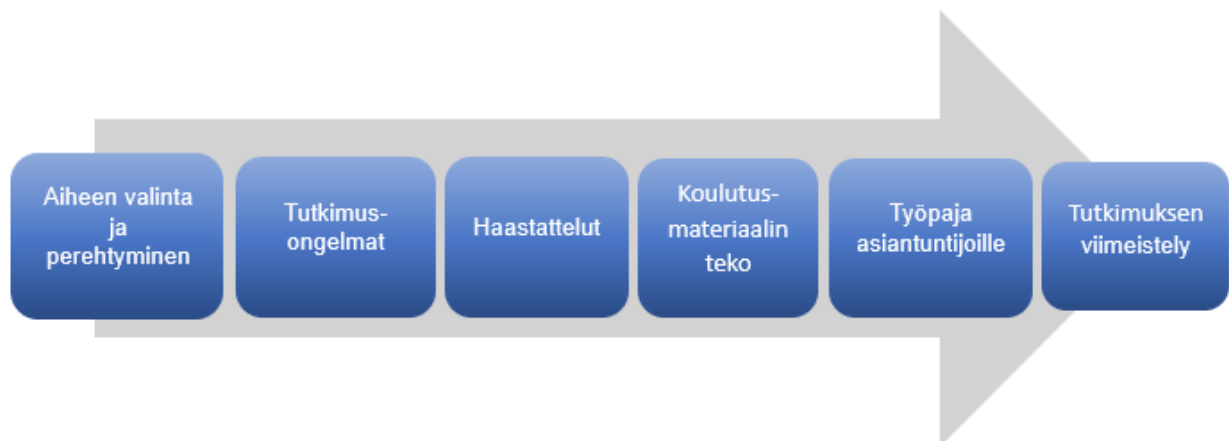
Eläinten liikkumista voimakkaasti rajoittavia pitomuotoja rajoitetaan, sillä niissä eläinten on vaikeaa toteuttaa olennaisimpia käyttäytymismuotoja (MMM, 2023.-a). Kiinteärakenteisten porsitushäkkienrakentaminen kielletään lain voimaantullessa 2024. Noin kolmannes suomalaisista emakkotiloista on siirtynyt vapaaporsitukseen (Takalampi, 2020, s.13). Eläinten hyvinvointikorvaus tuo lisää intoa muuttaa tavanomainen häkkiporsitus vapaaseen. Porsas kuolleisuuden nousua ei ole havaittu tiloilla, vaikka vapaaporsitukseen on siirrytty. Kokonaisuudessaan muutokset ovat olleet tiloilla positiivisia.

Laissa säädetään myös, että emakoiden tiineytyshäkkien pitkäaikaista käyttöä rajoitetaan (MMM, 2023.-a). Emakon saa pitää tiineytyshäkissä siemennyksen yhteydessä kahdeksan päivää (Laki eläinten hyvinvoinnista 693/2023). Siirtymäaikana toiminnassa olevassa sika-lassa saa emakko olla tiineytyshäkissä jatkuvasti. Kuitenkin mikäli lain voimaan tulon jälkeen peruskorjaa osastoa, ei emakkoa saa pitää enää kuin kahdeksan päivää tiineytyshäkissä. Vuodesta 2035 lähtien emakot saavat olla maksimissaan 8 vrk tiineytyshäkissä.

4 AINEISTO JA MENETELMÄT

Opinnäytetyön tutkimuksen tavoitteena on selvittää, millaista kohdennettua koulutusta sikatilat haluavat meiltä ProAgrialta. ProAgrialla on jo pitkään ollut tilanne, ettei sikatiloille kohdennettua osaamista ja koulutusta ole ollut tarjota. Olen työssäni huomannut, että sikatiloja kiinnostaa entistä enemmän lainsäädännön ja eläinten hyvinvointikorvauksen toimenpiteiden tulkinta. Tiloilla on monesti jouduttu yksin miettimään asioita, ja epävarmuus tulkinnoista on alkanut kaiheartamaan mieltä. Tiloilla ei ole ollut saatavilla asiantuntijaa, joka tukisi heitä ja auttaisi tulkitsemaan säädöksiä.

Tavoitteellinen tutkimus on luova prosessi kaikkine eri vaiheineen (Hirsjärvi ym., 2004, s.57–59). Tutkijoita ja tutkimuksia on monenlaisia, jolloin on olemassa paljon erilaisia näkemyksiä siitä, miten tutkimusprosessia kuvataan. Tähän tutkimukseen käytetään kuusiportaista tutkimusprosessia, joka esitetään kuviossa 4.

Kuvio 4 Tutkimusprosessi.

Ensimmäisenä valittiin aihe ja perehdyttiin siihen. Seuraavana mietittiin tutkimusongelmia, jotka halutaan ratkaista. Tutkimus suoritettiin haastatteleamalla sikatilojen yrittäjiä. Haastattelujen tuloksien perusteella, koottiin koulutusmateriaali. Koulutusmateriaalin valmistuttua järjestettiin työpaja, johon kutsuttiin ProAgria Etelä-Pohjanmaan asiantuntijoita. Työpajassa esiteltiin tutkimustulokset ja koulutusmateriaali. Työpajassa asiantuntijat pääsivät testaamaan koulutusmateriaalia. Työpajan jälkeen kerättiin kommentteja ja kehitysehdotuksia koulutusmateriaaliin liittyen. Keskustelujen ja kommenttien perusteella koulutus viimeisteltiin ja luovutettiin asiantuntijoiden käyttöön.

4.1 Kvalitatiivinen haastattelututkimus

Tutkimusmenetelmäksi valittiin laadullinen tutkimus. Tutkimusmenetelmään päädyttiin siksi, että Syrjälän ym. (1994, s.12–13). mukaan mikäli halutaan saada tietoa tiettyihin tapauksiin liittyvistä syysseuraus suhteista, soveltuu kvalitatiivinen menetelmä erityisen hyvin.

Suomessa sianlihantuottajia on melko vähän, minkä takia laadullisella tutkimuksella saadaan luotettavampi tutkimustulos. Laadullista tutkimusta hyödynnetään erityisesti silloin, kun tutkimuskohteesta halutaan uusia näkökulmia. Laadullisessa tutkimuksessa keskitytään pieneen määrään tapauksia ja pyritään mahdollisimman tarkasti analysoimaan ne (Eskola & Suoranta, 1998). Laadullinen tutkimus tarkoittaa yksinkertaisuudessaan aineistoa, joka on tekstimuodossa. Tässä opinnäytetyössä aineisto koostuu litteroiduista henkilöhaastatteluista.

4.2 Tutkimuksen kohdejoukko

Kvalitatiivisessa tutkimuksessa aineiston koko määritellään siten, että aineistoa on riittävästi tutkimusongelman ratkaisemiseksi (Eskola & Suoranta, 1998, s. 62–63). Mikäli uudet tapaukset eivät tuota mitään uutta tutkimusongelman selvittämiseksi, voidaan todeta, että saturaatio eli kylläntyminen on saavutettu.

Haastateltavat sikatilayrittäjät valittiin ProAgria Etelä-Pohjanmaan asiakkaista. Tutkimukseen valittiin yhteensä kahdeksan haastateltavaa sikatilayrittäjää. Haastateltavat valittiin siten, että tutkimuskysymyksiin saataisiin mahdollisimman laaja näkemys. Haastateltavaksi valittiin sellaisia sikatilayrittäjiä, joilla tutkijan mielestä on edellytyksiä vastata tutkimuskysymyksiin. Haastateltavien valintaan vaikutti oleellisesti myös se, että tutkimukseen saadaan mahdollisimman kattavasti erilaisia ja eri kokoisia sikatilayrityksiä.

4.3 Aineistojen käsittely

Haastateltaville lähetettiin etukäteen saatekirje (liite 1) ja pyydettiin suostumusta haastatteluun. Myönteisen vastauksen jälkeen soitin haastateltaville ja kerroin tarkemmin haastattelun sisällöstä, sekä sovittiin haastattelu-aika. Haastattelut suoritettiin sekä kasvokkain että puhelinhaastatteluna. Osalle haastateltavista kysymykset lähetettiin etukäteen tutustuttavaksi (liite 2). Haastattelut olivat puolistrukturoituja, eli kaikille haastateltaville esitetään samat kysymykset ja niihin voidaan vastata täysin vapaasti. Kysymykset olivat melko avoimia, ja

haastateltaville esitettiin tästä syystä tarvittaessa tarkentavia kysymyksiä. Haastateltavilta kysyttiin lupaa äänittää haastattelut, johon jokainen haastateltava suostui. Haastattelut toteutettiin syyskuussa 2023. Haastattelut käsiteltiin anonyymisti, eikä niistä voida tunnistaa haastateltavaa.

Haastattelunauhoitteita kertyi kaikkiaan 9 tuntia. Haastattelujen jälkeen nauhoitteet litteroitiin, jolloin tutkija pystyy analysoimaan sisällön syvällisesti (Metsämuuronen 2008, s. 14). Litteroitua aineistoa kertyi kaiken kaikkiaan 17 sivua. Litteroinnin jälkeen tutkimuksen kannalta kaikki epäolennainen rajataan pois ja poimitaan tutkimuksen kannalta vain olennaisimmat asiat ylös.

5 TUTKIMUSTULOKSET

5.1 Taustatiedot

Haastateltavat sikatalousyrittäjät ovat keskimäärin 49-vuotiaita. Yrittäjien koulutustaustat ovat pääosin maatalouden perustutkinto, agrologin tai agronomin tutkinto, mutta myös muita koulutustaustoja haastateltavien joukosta löytyi. Haastateltavien yritykset ovat henkilö- ja osakeyhtiöitä sekä maatalousyhtymiä ja tuotantomuodoiltaan porsas-, lihasika- tai yhdistelmätuotantotiloja. Pääosalla on sikatuotannon ohessa peltoviljelyä.

Haastateltavia yrityksiä valittaessa tiedettiin, millaisia tuotantoyksiköitä heillä on ja pyrittiin valitsemaan haastateltavat siten, että tilakoossa olisi mahdollisimman paljon hajontaa. Eläinmäärä vaihteli muutamista kymmenistä tuhansiin sikoihin.

Sikatilayritysten tulevaisuuden näkymistä kysyttiin, aiotaanko tuotantoa laajentaa ja kehittää vai ajaa tuotantoa alas ja lopettaa. Lähes kaikki haastateltavat olivat sitä mieltä, että aikovat jatkaa tuotantoa nykyisellä volyymillä, sillä epävarmuus kannattavuudesta vaikeuttaa tilan kehittämistä. Halua tuotannon kehittämiseen olisi enemmänkin, mutta rahoituksen saanti oli monille tiukassa. Porsastuotantotiloilla oli osalla vastaajista käytössä vapaaporsitus ja osalla vastaajista olisi halukkuutta investoida siihen. Kuitenkaan kukaan laajentamisesta haaveilema yrittäjä ei osannut sanoa, millaisella aikataululla investointiin alettaisiin. Kannattavuuden epävarmuus nousi esiin tässäkin.

Ei tässä epävarmas kannattavuustilantees uskalla oikeen eres mieltä mitä tulevaisuutes tekis tämän sikatuotannon suhteen. Ei sitä tierä onko huomenna taas lihanhinta tippunu 5 senttiä, vai nousooko se 3 senttiä.

Jos jotaki investoirahan, niin vapaaporsitus. Sillä sitä kannattavuutta saaraan nostettua.

Muutama vastaaja oli kuitenkin sitä mieltä, että tuotanto aiotaan ajaa alas. Alasajoon vaikuttavia syitä oli eläköityminen, jatkajan puute, kannattavuus ja edellä mainitut yhdessä.

Kyllä me laitetaan pillit pussihin. Jatkaja olis, mutta ei näin epävarmaa hommaa kannata nuoremman poloven jatkaa. Paree ku menöö muihin hommihin ja viljelöö sitte vaikka harrastuksena.

Halua olisi lapsella jatkaa, mutta yhdessä tultu siihen tulokseen, että ei uskalla riskeerata. Sikalat kuitenkin jo niin huonos kunnos, ettei niis iliman remonttia voi jatkaa.

Liian ahtaalla tässä on oltu ja rakennusten käyttöikä alkaa umpeutua. Voishan sitä elämäs kokeella muutaki teherä ku kituuttaa sikojen kans.

5.2 Lainsäädäntö ja ehdollisuus

Yrittäjiltä kysyttiin uudistuvasta eläinten hyvinvointilaista, ovatko he tutustuneet siihen ja mitä ajatuksia se heissä herättää. Kaikki yrittäjät olivat tietoisia, että hyvinvointilaki on uusiutu-massa, mutta sen sisältö ei ollut tarkemmin kenellekään tuttu.

Joo on siitä ollu leheris juttua, mutta koska se ny sitte astuu voimahan?

Siinä oli ainaki se kielto porsituskarsinooren käyttöhön ja sitte se salavuu kielto.

Pääpiirteittäin yrittäjät siis tiesivät, mitä sikatiloja koskettavia muutoksia lakiin on kirjattu, mutta lain voimaantuloaika ja siirtymäajat ei olleet selviä. Immunokastration mahdollisuus kirurgisen kastration tilalla mietitytti lihasikatiloja. Porsastuotantotiloilla taas puudutus kast-raation yhteydessä kuulosti haasteelliselta. Puudutusaineita ei eläimille saa antaa kuin eläin-lääkäri, joten sen käytön hankaluus mietitytti yrittäjiä.

Kyllä näin lihasikoja pitäes vaan alakaa mietityttämään, että kuinka sitä im-munokastratiota oikein aletaan toteuttamaan. Meiränpö pitää aiva tosis alakaa niille 80 kiloosille antamahan jotaki piikkiä?

Ihan hieno ajatus, että porsaille annetaan puudutus kastration yhteydessä, mutta täs pitää vissihin suorittaa eläinlääkärin paperit, että saa sikoja pitää.

Porsitushäkkien käytön kieltäminen ei taas aiheuttanut kenenkään yrittäjän mielestä ongel-maa. Päinvastoin tämä kielto koettiin hyvänä asiana eläinten hyvinvoinnin kannalta.

Mun mielestä aiva hyvä että porsitushäkit kielletähän. Vapaaporsitus on tätä päivää sanoo kuka mitä tahansa. Se on mukava elämelle ja ihmisellekki.

Hyvinvointilakiin pohjautuen on tiloilla jouduttu tekemään myös investointipäätöksiä. Emakko-jen tiineytshäkkien käyttö kielletään 12 vuoden siirtymäajalla ja muutamilla

porsastuotantotiloilla on jo alettu tekemään tämän suhteen muutoksia. Tiloilla aiotaan remontoita tiineytysosastot uudelleen, jolloin niihin saadaan ryhmäkarsinoita, joissa voidaan siementää emakot vapaana, mutta pienemmissä ryhmissä kuin joutilasosastolla. Osa tiloista oli sitä mieltä, että aikovat lopettaa tuotannon siihen mennessä, kun siirtymäaika umpeutuu. Lihasikariloilla ei ollut tarvetta hyvinvointilainsäädännön pohjalta tehdä investointisuunnitelmia.

Meillä on alettu suunnittelemaan siemennysosaston remonttia. Kannetaan häkit pois ja tehdään muutama pienempi karsina ja loput sitte isompia ryhmäkarsinoota.

12 vuotta on pitkä aika, tuskin silloin enää emakkoja tällä markilla on tai ainakin se on seuraavan sukupolven ongelma.

Yrittäjiltä kysyttiin, miten tuttua heille on ehdollisuuden vaatimukset ja osaavatko he tulkita niitä. Suurimmalle osalle yrittäjistä sana ehdollisuus ei tuonut mitään mieleen. Kerroin heille, että ehdollisuus on maataloustukien maksuun pohjalainsäädäntö, jota jokaisen tulee noudattaa, vanhalta nimeltään täydentävät ehdot. Täydentävät ehdot olivat yrittäjille tutumpi sana, ja sen jälkeen tiesivät mistä on kyse. Yleisesti ehdollisuuden vaatimukset olivat epäselvät ja niiden sisältöä ei kukaan muistanut kunnolla. Yhdellä tilalla oli sikatilaneuvoja aikoinaan käynyt ehdot läpi ja silloin on todettu, että kaikki on kunnossa. Yksi yrittäjä kertoi katsoneensa hiljattain ehdollisuuden oppaasta lihasikojen tilavaatimuksia, mutta niiden tulkinta tuotti hankaluuksia.

Silloonku oli vielä lihaosaamiskeskus, niin sieltä on joku käynyt meillä ja mitattiin jokapaikka, että eherot täyhtyy.

Kattoon sieltä tuos yks päivä, että kuinka paljo se lihasikojen tilantarve olikaa, ku meinasin ottaa vähä enemmän porsaita ku aiemmin, mutta en sitte ottanukkaa. Se tilavaatimustaulukko oli kyllä kauhian sekava ja kuinka ne nyt sitten astuu voimaan.

5.3 Tuet

Haastateltavilta kysyttiin mielipidettä sikatalouteen kohdennetuista maataloustuista. Jokaisen yrittäjän mielestä maataloustuet on kohdennettu väärin sekä pelto- että eläintuotannossa. Luonnonhaittakorvauksen kotieläinchorotus poistui vuoden 2022 lopussa ja sen poistumiselle oli luvattu kompensatiota, mutta sikayrittäjät eivät kokeneet saaneensa kompensatiota riittävästi. Maataloustukien maksuaikataulun koettiin olevan sekalainen ja eläinten

hyvinvointikorvauksen maksun siirtyminen yksimahaisten osalta kokonaan vasta seuraavalle vuodelle, koettiin epärealistisena ja horjuttavana kannattavuutta.

Ei oo paljo kompensatiota näkyny, mitä luvattiin kotieläinkorotuksen tilalle. Menee varmaan taas rahat vain naudolle.

Meidän kohdalla puhutaan sadoista tuhansista, kun siirtyy tukia seuraavalle vuodelle. Vaikuttaa ratkaisevasti meidän tämän vuoden tulokseen. Joku vois sanoa että "mitä väliä, kyllä se tuki kuitenkin tulee", mutta täs meidän tilan kohdalla puhutaan niin isoista rahoista, että se ei oo ihan sama koska ne tulee.

Sika- ja siipikarjatalouden tuotannosta irrotetusta tuesta oli paljon eriäviä mielipiteitä haastateltavilla. Varsinkin pienemmille tiloille tuen määrä on koettu hyväksi, mutta vastaavasti laajentaneilla tiloilla vastaus oli päinvastainen. Vuonna 2023 tullut muutos, että tukea ei enää makseta kuin sikojen tai siipikarjan perusteella, oli kuitenkin monen mielestä huojentavaa. Se että tukea on voinut saada esimerkiksi lampaiden perusteella, on koettu hyvin epärealistiseksi ja täysin vääränlaiseksi politiikaksi.

Ne viitemäärät on määrätty 2007 ja sen jälkeen meillä on elainmäärä moninkertaistunu. Se tuki valuu vain lopettavien tilojen taskuun. En ymmärrä miksei niitä viitemääriä voida laskia uusiksi, niin tulis joku järki tuohonki tukeen.

Onneksi ei enää lampahilla ja hevoosilla voi sitä tukia saada. Se on ollu aiva älyttööntä.

Tälläeselle pikkutilalle joka ei oo laajentanu vuosituhannen vaihteen jälkeen on ihan hyvä tuo tuki, mutta kyllä mä ymmärrän, että nuo isoot laajentaneet yksiköt ei oo samaa mieltä.

5.4 Eläinten hyvinvointikorvaus

Haastateltavista sikatilayrittäjistä suurin osa olivat sitoutuneet eläinten hyvinvointikorvaukseen. Yksi yrittäjä ei kuitenkaan ollut. Syys miksi hyvinvointikorvaukseen ei ollut sitouduttu, oli valvonnan pelko.

Ei me oo siihen (eläinten hyvinvointikorvaus) lähäretty, tuloo kuitenkin vain ylimääräisiä tarkastuksia.

Toimenpiteitä mihin yrittäjät olivat sitoutuneet, oli hyvin erilaisia. Lihaskatilat olivat sitoutuneet toimenpiteisiin hyvinvointisuunnitelma ja lihasikojen olosuhteiden parantaminen. Porsastuotantotiloilla toimenpiteet vaihtelivat enemmän. Suosituimpia toimenpiteitä oli kuitenkin vapaaporsitus ja vieroitettujen porsaiden olosuhteiden parantaminen. Yhdellä oli valittu toimenpide emakoiden ja ensikoiden olosuhteiden parantaminen.

Sen hyvinvointisuunnitelma lisäksi meillä on se vapaaporsitus. Sitä porsairen toimenpide ei voitu ottaa kun ei oo katoksia nuolla välikasvattamos. Siinä olis ollu hyvä tuki muttaku porsahan sotkoo niin lujaa, jos niillon katokset laattialämmön lisäksi.

Ei meilloo vapaaporsitusta, mutta emakot on muutoon irti, niin saatihin se emakojen toimenpide valittua. Kaippa me laitetahan se vapaaporsituski sitte ku on rahaa remontoora.

Hyvinvointikorvauksen sitomusehtojen monimutkaisuus ja tulkinnanvaraisuus mietitytti yrittäjiä. Ehdoissa mainittu ”hyvin kuivitettu” tai ”pesäntekomateriaalia tarjolla koko ajan” voidaan tulkita hyvin monella tapaa.

Siellä on taas niin tulkinnanvaraisia juttuja että huh huh. Mistä se ny tiedetään onko se riittävä kuivitus emakoolla ny sitte kaks vai seittemän senttiä kutteria.

Toimenpiteiden sitomusehtojen tulkintaan kaivattiin asiantuntijalta apua. Yrittäjillä heräsi epäilyksiä, hakevatko nyt varmasti kaikkia toimenpiteitä, joita voivat saada nykyisellä toiminnallaan.

En ihan ymmärrä niitä kaikkia toimenpiteitä. saataaskohan me kuitenkin sitä emakooren toimenpide, ku ei nuo emakot oo siemennysosastolla ku muutaman päivän?

Hyvinvointisuunnitelman tarpeellisuus ei vakuuttanut haastateltavia.

Taas aiva turha lippulappu tehtäväksi. Aivaniinku täs ei muutenki olisi paperitöitä joka välis.

Lihaskatilat harmittelivat, että vaihtoehtoja toimenpiteisiin ei ollut enää yhtä paljon kuin edellisellä kaudella. Lihasikojen olosuhteiden parantaminen -toimenpiteessä mittarina toimii sikojen ehjät saporot. Mikäli ehjät saporot ei ole 95 prosenttia, jää korvaus saamatta. Tämän toimenpiteen ehtoja ei koettu hyvänä, sillä porsaas ovat voineet jo syntymätilalla saporonsa

menettää ja lihasikala jää korvauksetta. Tästä syystä lihasioille toivottiin sellaisia toimenpiteitä, jotka eivät ole riippuvaisia kuin lihasikatilan omasta toiminnasta.

Aika suppiaksi nuo toimenpiteet tehtiin meidän (lihasikala) näkökulmasta, eihän siinä oo mitää maharollisuutta ottaa ku kaks toimenpidettä. Kaikki muut on porsaspuolelle.

Se saparomittari on kyllä huono, minkä sille mahtaa jos porsahilta puuttuu jo valamihinki hännät ku ne lihasikalahan tulee. Mekö se sitte kärsitähän ku väliskasvattamos on ollu aharasta ja hännät napsittu.

Sikojen virikkeet -toimenpiteen poistuminen hämmästytti yrittäjiä, ja keskustelua nousikin siitä, pitääkö luonnonmateriaalisia virikkeitä enää ollakaan. Porsastuotantopuolella keskustelua nousi karjuporsaiden kivunlievitys ennen ja jälkeen kirurgisen kastraation -toimenpiteestä. Toimenpiteen poistuminen sitoumusehdoista tulee yrittäjien mukaan heikentämään eläinten hyvinvointia, kun kannustinta kipulääkkeen antoon ei enää ole.

En ymmärrä mitä järkiä on ottaa pois nuon radikaalisti eläinten hyvinvointia parantava asia (Kivunlievitys). Kyllähän se on sanomattaki selevää, että kipupiikki helpottaa porsaiden oloa.

Vapaaporsitus -toimenpiteen korvaustason nousua uudelle sitoumuskaudelle taas pidettiin hyvänä muutoksena ja sen koettiin kannustavan vapaaporsitukseen siirtymistä entistä enemmän.

Vapaaporsituksen korvaus nousi tälle uudelle kaudelle, se on kyllä ainakin meille hyvä kannustin.

Eläinmääräilmoituksen teko aiheutti hämmästyttä. Sika- ja siipikarjatalouden tuotannosta irrotettuun tukeen saa hallinto eläinmäärät sikarekisteristä, mutta eläinten hyvinvointikorvauksen takia yrittäjän pitää itse ilmoittaa Vipu-palvelussa erillisellä eläinmääräilmoituksella eläinmäärät. Eläintiheyden laskenta nousi myös keskusteluun tuotantoa alas ajavien tilojen kohdalla. Laskentaa ei koettu kovin yksinkertaiseksi ja sen laskentaan kaivattiin asiantuntijalta apua.

Mikähän byrokratian kukkanen siinäki on, että hallinto ei niitä eläinmääriä saa hyvinvointikorvausta varte. Muutoon saavat kyllä kaiken maharollisen poimittua jostaki.

Ollahan ajateltu pikkuhiljaa elukkamäärää vähentää, niin pitää kyllä se eläinmäärä laskia oikeen kunnolla, että varmasti saarahan ensvuonna tuet

5.5 ProAgrian palvelut

ProAgrian palveluista suurimmalla osalla oli käytössä kasvintuotannon palvelut, jotka sisältävät viljelyn suunnittelua ja maataloustukien haut. ProAgrian tilipalvelut olivat käytössä myös noin puolilla vastaajista. Talouslaskelmiin olivat osa vastaajista käyttäneet ProAgrian asiantuntijoita. Omistajanvaihdospalvelut olivat olleet yhdelle yrittäjälle ensimmäinen ponnahduslauta ProAgrian palveluihin, ja sen jälkeen hyödyntäneet enemmänkin asiantuntijapalveluita maatalousyrityksen toimintaan.

Tuet meille hakoo neuvoja, kirjanpitoa ollahan tehty itse, mutta veroos auttaa sitte ProAgrian neuvoja.

Spv tehtiin silloin ProAgrian kautta. Sen jälkeen sitte siirryttiin kokonaan Prolle. Nyt on sitten viljelysuunnitelma, tuet ja tilit siellä.

Kaikki vastaajat olivat olleet pääosin tyytyväisiä ProAgrian palveluihin. Erityskiitosta yksi vastaaja antoi sähköisistä tilipalveluista. Myös muut sähköisesti tai etäyhteydellä tehtävät palvelut olivat mieleisiä. Eräs vastaaja kuitenkin oli erittäin tyytyväinen siihen, että asiantuntijapalvelut ovat henkilökohtaisia ja asiantuntijat ovat ihmisläheisiä, jotka saa tilalle käymään.

Sähköinen kirjanpito on kyllä huippu juttu.

Se on kyllä aivan parasta kun saa – – tänne paikanpäälle käymään ja saa rauhas kattoa pöyrän ääres paperit kuntoon.

Välillä on niin kiire aikataulu, että aiva hyvä ku voidaan teamsilla kattoo visun täsmennykset, niin ei jää sen takia tekemättä, ku ei kerkiä lähtiä käymään toimistolla.

Asiantuntijapalveluiden monipuolisuus nousi haastatteluiden yhteydessä merkittäväksi tekijäksi. Yrittäjät olivat tyytyväisiä siihen, että monenlaista asiantuntijuutta löytyy saman katon alta. Palvelupisteiden määrä koettiin myös hyväksi, kun toimistoja on ympäri Etelä-Pohjanmaata.

Se on hyvä ku tuloo käymään toimistolla, niin sielä on samalla voinu jättää kuittia kirjanpitäjälle ja sitte alakaa visun tekoon.

Se on kyllä aika mahtava juttu että melkeen naapuris on toimisto, eikä aina tartte lähtiä Seinäjokehen.

Asiantuntijapalveluiden kehittämisideoita kysyttäessä, nousi muutamia keskeisiä toiveita. Asiantuntijoiden pitämiä tukikoulutuksia toivottiin järjestettävän suoraan maatalousyrittäjille. Toisena toiveena nousi esiin sikakoulutus, joka ei ole riippuvainen teurastamosta vaan ns. puolueeton. Sikakoulutuksen sisältöön toivottiin erityisesti eri siirtymäaikojen läpikäyntiä, sekä eläinten hyvinvointikorvauksen toimenpiteiden tarkempaa läpikäyntiä.

Ne tukikoulutukset on nykyään aina netis ja kyllä sitä olis mukava nähdä muita kollegoita samalla, jos olis oikeen face to face -koulutus

Sähän voisit pitää meille sikatiloille oman koulutuksen, jossa vois käydä läpi oikeen tarkoon kaikki tilavaatimukset. Olis aiva mukava nähärä muirenki teurastamojen tuottajia, ku aina näköö vain – –.

6 TUTKIMUKSEN YHTEENVETO

Tämän opinnäytetyön tutkimuksen tavoitteena oli selvittää, millaista koulutusta ja asiantuntijapalvelua sikatilayrittäjät haluavat ProAgrialta. Tutkimus toteutettiin teemahaastatteluna. Haastattelulla haluttiin saada tarkempaa kuvausta siitä, mitä sikatiloille suunnatun koulutuksen tulisi sisältää. Haastatteluiden perusteella saatiin selkeä käsitys aiheista, joita koulutuksessa tulisi olla.

Uusi eläinten hyvinvointilaki on astumassa voimaan vuoden 2024 alussa ja sen sisällöstä ei ollut yrittäjillä riittävästi tietoa. Lain voimaantullessa tulevat muutokset ja siirtymäajat olivat epäselviä ja näihin kaivattiin selkeää tietoa. Haastateltavien mukaan varsinkin lain lukeminen ja tulkitseminen on haasteellista ja aikaa vievää. Näin ollen on toivottavaa, että siirtymäajat ja muutokset olisi selkeästi listattuna. Ehdollisuuden vaatimuksissa oli epäselvyyttä ja niiden tulkinta oli monille vastaajista haastavaa. Haastateltavat halusivat näihin ehtoihin yksinkertaistusta ja päivitettyä tietoa, mitä lainsäädäntö ja ehdollisuus sisältää koskien nimenomaan sikataloutta.

Maatalouden tukien maksuaikataulu oli tiloille epäselvä. Muutoksia on tullut uuden tukikauden takia, myös maksatuksiin ja maksuaikataulujen osalta kaivattiin lisätietoa. Maksatusten muutokset vaikuttavat osalla tiloista merkittävästi. Eläintiheyden laskentaan tilat kaipasivat apua. Eläintiheys on ratkaisevassa roolissa tiloilla, jotka aikovat supistaa tuotantoaan, sekä niillä tiloilla, jotka ovat lisäämässä peltopinta-alaa, mutta eivät nostamassa eläinmäärää. Sikatiloille maksettava sika- ja siipikarjatalouden tuotannosta irrotettu tuki perustuu eläintiheyteen ja sen vuoksi eläintiheyden täytyminen joka vuosi on erityisen tärkeää. Eläinten hyvinvointikorvausta hakivat suurin osa tiloista. Hyvinvointikorvauksen toimenpiteitä, joita oli haettu, oli hyvin laaja kirjo. Hyvinvointikorvauksesta puhuttaessa monilla nousi useita kysymyksiä siihen liittyen. Päälimmäisenä esiin nousi sitomusehtojen tulkinnanvaraisuus sekä epävarmuus siitä, ovatko hakeneet kaikkia mahdollisia toimenpiteitä, joihin on edellytykset.

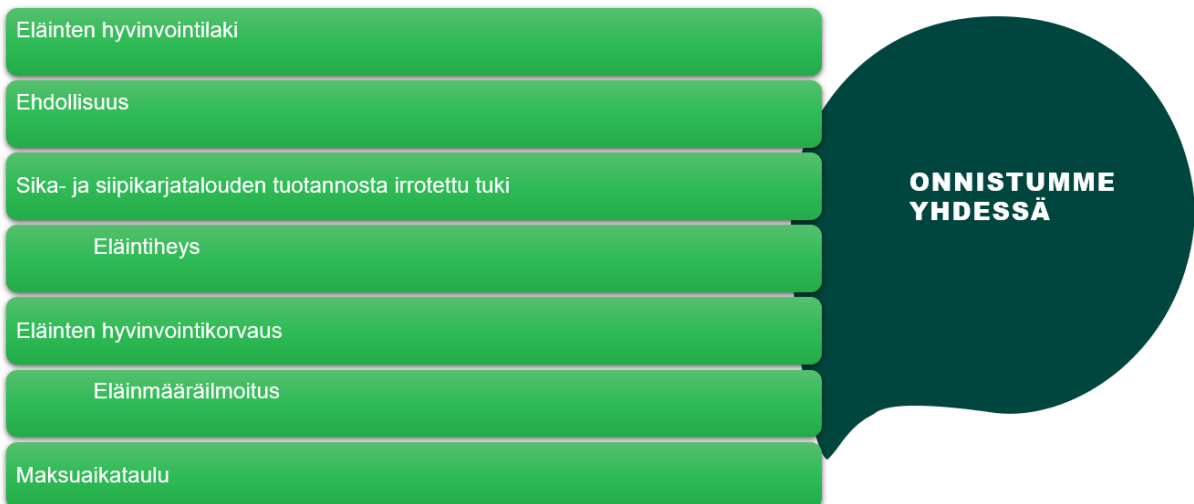
Sikatalouden haastava markkina- ja kannattavuustilanne vaikuttaa yrittäjien halukkuuteen kehittää tuotantoaan. Epävarmuus tulevaisuudesta ja kannattavuuden heikko taso nousi keskeisesti esiin haastatteluissa. Vapaaporsitus nousi selkeästi esiin kehittävien tilojen investointisuunnitelmana.

Tutkimuksen tuloksien perusteella voidaan todeta, että tärkeimmät aihealueet, joita koulutuksen tulisi sisältää ovat lainsäädännön vaatimukset ja siirtymäajat, eläintiheyden laskenta sekä eläinten hyvinvointikorvauksen toimenpiteiden tulkinta.

7 SISÄINEN KEHITTÄMISTYÖPAJA

Haastatteluiden pohjalta luotiin koulutus esitys PowerPoint -ohjelmalla. Esitys sisältää aineistoa lainsäädännöstä, ehdollisuudesta, eläintuista, eläintiheydestä, eläinmääräilmoituksesta ja maksuaikatauluista. Esitystä tukemaan luotiin laskentataulukot Excel -ohjelmalla. Ensimmäisellä laskentataulukolla voidaan laskea eläintiheyttä tilakohtaisesti. Eläintiheyden laskentaa kaipasivat erityisesti tuotantoaan alas ajavat sikatilat. Lisäksi luotiin laskuri, jolla voidaan verrata eläinten hyvinvointikorvauksen eri toimenpiteiden korvausmäärää tilakohtaisesti. Laskurilla voidaan verrata myös edellisten vuosien toimenpiteiden sekä eläinten hyvinvointikorvauksen toimenpiteiden rahallista muutosta.

Koulutuksen sisältö:

ProAgria

Kuva 1 Esityksen sisällysluettelo.

Koulutusmateriaalin valmistuttua kutsuin koolle viiden henkilön ryhmän ProAgria Etelä-Pohjanmaan asiantuntijoita. Asiantuntijoista valittiin sellaiset henkilöt, jotka edustavat mahdollisimman laajasti ProAgrian eri toimialoja. Paikalla oli kasvinviljelyn asiantuntijoita, joiden työkuvaan kuuluu muun muassa eläintukien haku sikatiloille, sekä taloushallinnon ja talouden asiantuntijoita, jotka työskentelevät sikatilayrittäjien kanssa. Asiantuntijoiden kanssa yhdessä sovittiin kaikille sopiva aika, jolloin työpaja voidaan järjestää. Ajankohdan löydyttyä lähetin asiantuntijoille kutsun työpajaan (Liite 4).

Työpajassa esittelin aluksi Power Point -esityksen, jonka sisältö on kuvattu kuvassa 1. Esityksen jälkeen asiantuntijat esittivät tarkentavia kysymyksiä esitykseen liittyen. Seuraavana esittelin Excel- laskureiden toimintaperiaatteen ja mihin tarkoitukseen niitä voidaan käyttää. Asiantuntijat saivat omille tietokokeilleen laskureiden pilottiversiot ja pääsivät testaamaan niiden toimivuutta käytännössä. Työpajassa nousi muutama keskeinen muutostarve laskureiden käyttöön liittyen. Eläintiheyslaskurissa huomattiin, että ohjeet opastavat ottamaan väärästä sarakkeesta eläinmäärät. Toisena muutostarpeena nousi keskusteluissa esiin, että laskuri ei huomioi eläinten hyvinvointikorvauksessa vapaaporsituksen osalta tilannetta, jossa vain osalla tilan emakoista olisi käytössä vapaaporsitus. Muutokset kirjattiin ylös ja tilaisuuden päätyttyä lähdin ratkaisemaan ongelmia. Muutoksien jälkeen pyysin vielä muutamaa käyttäjää testaamaan toimivuutta, jonka jälkeen laskurit jaettiin asiantuntijoiden käyttöön.

Työpajan jälkeen keräsin palautetta asiantuntijoilta työpajaan liittyen. Esitykseen liittyen palautetta tuli sen selkeydestä. Eräs asiantuntija kertoi saaneensa hyvän pohjan eläintukihakuja varten esityksen sisällöstä. Hänelle aihepiiri oli oudompi, koska ei ole ehtinyt tekemään vielä yhtäkään eläintukihakua. Laskureista tuli myös hyvää palautetta. Laskureille on ollut tarvetta ja niiden käyttö koettiin helpoksi. Laskureiden yhteyteen on tehty pikaohjeet niiden käyttöön, ja asiantuntijat pystyivät helposti käyttämään laskureita ohjeiden avulla. Kaiken kaikkiaan työpaja oli onnistunut ja antoi selkeän käsityksen esityksen ja laskureiden tarpeellisuudesta ja käyttömukavuudesta. Koulutusmateriaalien sisällöstä todettiin yhteisesti työpajassa, että ne soveltuvat hyvin myös henkilöstön kouluttamiseen sikatalouden suhteen ja luovat pohjaa uusille asiantuntijoille sikatalouden eläintukien hakuun.

8 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

Opinnäytetyön lopputuloksena syntyi koulutusmateriaali ja laskurit ProAgrian käyttöön. Koulutusmateriaalissa kerrotaan niistä aihealueista, joita nousi esiin sikatilayrittäjille tehdyissä haastatteluissa. Opinnäytetyön tuloksia pääsee hyödyntämään ProAgria Etelä-Pohjanmaan asiantuntijat ja mahdollisesti tulevaisuudessa myös valtakunnallisesti kaikki ProAgrian asiantuntijat. Koulutusmateriaalin toimivuus testattiin ProAgria Etelä-Pohjanmaan asiantuntijoiden työpajassa, jonne kutsuttiin viisi asiantuntijaa eri toimialoilta.

Ajatus koulutusmateriaalin tekemisestä tuli asiakkaiden kanssa käymieni keskusteluiden pohjalta. Sikatilayrittäjät olivat kertoneet kaipaavansa apua, varsinkin lainsäädännön ja eläinten hyvinvointikorvauksen ehtojen tulkinnassa. Haastateltaviksi valittiin ProAgria Etelä-Pohjanmaan asiakkaista kahdeksan sikatilayrittäjää. Yrittäjien valintaan vaikutti tilan eläinmäärä ja tuotantomuoto. Näiden kriteereiden avulla, saimme mahdollisimman laajan kuvan erilaisten ja eri kokoisten tuotantoyksiköiden yrittäjien mielipiteistä. Koulutusmateriaalin tarkoituksena on, että sitä voidaan päivittää ajantasaiseksi ja se sisältää kattavan tietopaketin ja työkalut sikatilayrittäjien neuvonnallisiin tarpeisiin.

ProAgrian strategisena tavoitteena on olla uudistuva, uuden oppija ja muutoksessa pinnalla pysyvä kumppani asiakkaille (ProAgria, 2023). Asiantuntijoiden on pysyttävä mukana maatalouden rakennemuutoksen tuomissa uudistuksissa ja heidän tulee keskittyä oman ydinosaimisen kehittämiseen ja uuden oppimiseen. Asiantuntijoiden osaamista tukemaan työestetään jatkuvasti uusia työkaluja. Opinnäytetyön lopputuotoksena syntynyt koulutusmateriaali tarjoaa asiantuntijoille oman osaamisen kehittämiseen työkaluja ja helpottaa ajantasaisen tiedon jakamista asiakkaille.

Opinnäytetyöprojektin aikana tehtiin tiivistä yhteistyötä työn toimeksiantajan kanssa. Toimeksiantaja oli mukana haastattelukysymysten laadinnassa, sekä koulutusmateriaalin muotoilussa. Yhteistyö oli koko projektin ajan antoisaa ja onnistunutta.

LÄHTEET

- Caldier, P. (2021). IFIP:in katsaus maailman sianlihantuotantoon 2020: Espanja kiilasi Euroopan johtoon. *Käytännön maamies*, 70(5), 62–64.
- Caldier, P. (2023). Maailman sikatuotanto kasvoi vuonna 2022: Eurooppalaiset tuottajat vaikeuksissa. *Käytännön maamies*, 72(6), 30–34.
- Eskola, J., & Suoranta, J. (1998). *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. (2. painos). Vastapaino.
- Euroopan komissio. (i.a.). *Euroopan komission verkkosivusto: Sianliha*. https://ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries/animals-and-animal-products/animal-products/pork_fi
- European Commission. (i.a.). *Common agricultural policy*. https://agriculture.ec.europa.eu/common-agricultural-policy_en
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P., (2004). *Tutki ja kirjoita* (10., osin uudistettu laitos). Tammi.
- Jaakkonen, A.-K., Karppinen, S., Kyyrä, J. Latukka, A., Mikkola, E., Outa-Pulkinen, P., Partala, A., Rosokivi, I., Vilja, M., & Vuorisalo, S. (2020). *Ruoka ja luonnonvaratilastojen e-vuosikirja 2020*. (106/2020). Luonnonvarakeskus (Luke). <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-380-130-1>
- Kaaro, K., Kuisma, A., Nopanen, A., Partanen, K., Perttilä, S., & Äijö, H. (2012). *Sikatalous*. Opetushallitus.
- Kiviranta, J. (2022). *Mitä uutta cap-uudistus tuo vuosiin 2023–2027?* Käytännön maamies. <https://kaytannonmaamies.fi/mita-uutta-cap-uudistus-tuo-vuosiin-2023-2027/>
- Laki eläinten hyvinvoinnista 693/2023 <https://finlex.fi/fi/laki/alkup/2023/20230693?search%5Ball%5D=merkitsemisest%C3%A4&search%5Bkohdista%5D=koko&search%5Btype%5D=tekstihaku#Pidm45843169188032>
- Lehtonen, H., Niskanen, O., Karhula, T., & Jansik, C. (2017). *Maatalouden rakennekehitys ja investointitarve vuoteen 2030: Markkinaskenaarioiden vaikutus maatalouden tuotantorakenteeseen*. (Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 19/2017). Luonnonvarakeskus (Luke). https://jukuri.luke.fi/bitstream/handle/10024/538895/luke-luobio_19_2017.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Lehtonen, S. (13.8.2022). *Joka viides sikatila on lopettanut kahdessa vuodessa, tahdin arvioidaan edelleen kiihtyvän: Sikatilojen investointisuunnitelmat painottuvat porsas- ja yhdistelmätiloille*. Maaseudun tulevaisuus. <https://www.maaseuduntulevaisuus.fi/maatalous/2da2b591-d927-4745-b25e-46346b6d43fc>

- Luonnonvarakeskus (Luke). (i.a.-a). *Kotieläinten lukumäärä: sikojen lukumäärä*. Haettu: 28.8.2023, https://statdb.luke.fi/PXWeb/pxweb/fi/LUKE/LUKE_02%20Maatalous_04%20Tuotanto_12%20Kotielainten%20lukumaara/01a_Sikojen_lkm_ELY.px/table/tableViewLayout1/?loadedQueryId=711eff07-1fbc-41ef-813f-184a2741e83d&timeType=top&timeValue=1
- Luonnonvarakeskus (Luke). (i.a.-b). *Sianlihan ja välitysporsaiden hinnat EU-maissa*. Valitut muuttujat: 2018–2023, Suomi. Haettu: 5.10.2023, https://statdb.luke.fi/PxWeb/pxweb/fi/LUKE/LUKE_02%20Maatalous_06%20Taalous_04%20Maataloustuotteiden%20EU-hintaseuranta/11_Sianlihan_valityspors_hinnat_EU.px/table/tableViewLayout2/
- Luonnonvarakeskus (Luke). (i.a.-c). *Sianlihan ja välitysporsaiden hinnat EU-maissa*. Valitut muuttujat: 2018–2023, Euroopan unioni. Haettu: 5.10.2023, https://statdb.luke.fi/PxWeb/pxweb/fi/LUKE/LUKE_02%20Maatalous_06%20Taalous_04%20Maataloustuotteiden%20EU-hintaseuranta/11_Sianlihan_valityspors_hinnat_EU.px/table/tableViewLayout2/
- Luonnonvarakeskus (Luke). (2022). *Sikojen lukumäärä 1.4.2022 sekä lampaiden ja vuohien lukumäärä 1.5.2022 (ennakko)*. <https://www.luke.fi/fi/tilastot/kotielainten-lukumaara/sikojen-lukumaara-142022-seka-lampaiden-ja-vuohien-lukumaara-152022-ennakko>
- Maataloustuottajain keskusliitto (MTK). (28.6.2019). *Sianlihantuotanto*. <https://www.mtk.fi/-/sianlihantuotanto-1>
- Maa- ja metsätalousministeriö (MMM). (2.3.2023.-a). *Eduskunta hyväksyi pitkään valmistellun eläinten hyvinvointilain*. <https://mmm.fi/-/eduskunta-hyvaksyi-pitkaan-valmistellun-elainten-hyvinvointilain>
- Maa- ja metsätalousministeriö (MMM). (1.8.2023.-b). *Porsaiden kirurgisesta kastraatiosta luopumista valmisteleavan työryhmän loppuraportti*. (Maa- ja metsätalousministeriön julkaisu 2023:16). <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-366-707-5>
- Metsämuuronen, J. (2008). *Laadullisen tutkimuksen perusteet*. (3. uud. painos). Helsinki: International Methelp
- Niemi, J. (2020). EU:n maatalouspolitiikan uudistus – menetetty mahdollisuus? *Luonnonvarakeskus*. <https://www.luke.fi/blogi/eun-maatalouspolitiikan-uudistus-menetetty-mahdollisuus/>
- Niemi, J., & Väre, M. (toim.). (2017). *Suomen maa- ja elintarviketalous 2016/2017*. (Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 17/2017). *Luonnonvarakeskus*. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-326-379-6>
- Niemi, J., & Väre, M. (toim.). (2019). *Suomen maa- ja elintarviketalous 2019*. (Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 36/2019). *Luonnonvarakeskus*. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-326-769-5>

- ProAgria. (2023). *Strategiamme*. <https://www.proagria.fi/tietoa-meista/strategiamme>
- Ruokavirasto. (i.a.-a). *Ehdollisuuden opas*. Haettu: 27.8.2023, <https://www.ruokavirasto.fi/tuet/maatalous/perusehdot/ehdollisuus/ehdollisuuden-opas/ehdollisuuden-opas-2023/>
- Ruokavirasto. (i.a.-b). *Eläinten hyvinvointikorvaus*. Haettu: 1.9.2023, <https://www.ruokavirasto.fi/tuet/maatalous/elaintuet/elainten-hyvinvointikorvaus/>
- Ruokavirasto. (i.a.-c). *Noudata ehdollisuuden vaatimuksia, kun haet tukia*. Haettu:27.8.2023, <https://www.ruokavirasto.fi/tuet/maatalous/perusehdot/ehdollisuus/>
- Ruokavirasto. (i.a.-d). *Sika- ja siipikarjatalouden tuotannosta irrotettu tuki*. Haettu: 1.9.2023, <https://www.ruokavirasto.fi/tuet/maatalous/elaintuet/sika--ja-siipikarjatalouden-tuotannosta-irrotettu-tuki/>
- Ruokavirasto. (i.a.-e). *Sika- ja siipikarjatalouden tuotannosta irrotettu tuki - Opas 2023*. Haettu: 2.9.2023, <https://www.ruokavirasto.fi/tuet/maatalous/elaintuet/sika--ja-siipikarjatalouden-tuotannosta-irrotettu-tuki/sika-ja-siipikarjatalouden-tuotannosta-irrotettu-tuki/sika--ja-siipikarjatalouden-tuotannosta-irrotettu-tuki-2023/>
- Ruokavirasto. (i.a.-f). *Sikojen ehdot: eläinten hyvinvointikorvauksen sitomusehdot 2023*. Haettu: 1.9.2023, <https://www.ruokavirasto.fi/tuet/maatalous/elaintuet/elainten-hyvinvointikorvaus/ehk-siat/EHK-siat-2023/>
- Sipiläinen, T. & Ryhänen, M. (2018). *Maatalousyrittäjien johtaminen*. Teoksessa: Ryhänen, M. & Sipiläinen, T. (toim.), *Maatalousyrittäjien johtaminen ja toiminnan kehittäminen: Tuotannon suunnittelu strategisen johtamisen tukena* (s. 206, 217). Tempest. <http://hdl.handle.net/10138/228594>
- Syrjälä L., Ahonen S., Syrjälä E., & Saari S. (1994). *Laadullisen tutkimuksen työtapoja*. Kirjayhtymä Oy
- Takalampi, A. (3.4.2020). Lähes joka kolmas emakko porsii jo vapaasti. *KMVET*, 25(2/2020), 12–15
- Taloustohtori. (i.a.). *Maa- ja puutarhatalous*. Luonnonvarakeskus. https://portal.mtt.fi/portal/page/portal/taloustohtori/kannattavuuskirjanpito/aikasarja/Kannattavuuskerroin_tuotantosuunnittain/
- Valtioneuvoston asetus sika- ja siipikarjatalouden tuotannosta irrotetusta tuesta ja rakenneuudistusmuutoksesta annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta 319/2009. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2009/20090319>

LIITTEET

Liite 1. Saatekirje

Liite 2. Haastattelukysymykset sikatiloille

Liite 3. Eläinten hyvinvointikorvauksen sitomusehdot, sikatilat

Liite 4. Kutsu työpajaan

Liite 1. Saatekirje**Hyvä sikatalousyrittäjä,**

Olen Juulia Kuja-Luopa ProAgria Etelä-Pohjanmaan kasvintuotannon asiantuntija. Opiskelen työn ohessa Seinäjoen Ammattikorkeakoulussa Agrologin ylempää ammattikorkeakoulututkintoa Ruokaketjun kehittäminen -linjalla.

Teen opinnäytetyötäni työnantajalleni ProAgria Etelä-Pohjanmaalle. Opinnäytetyössä haluan selvittää millaista sikatiloille kohdennettua koulutusta ProAgria voi tarjota eläinten hyvinvointiin, lainsäädäntöön ja eläintukiin liittyen.

Pyytäisin teitä haastateltavaksi opinnäytetyöhöni liittyen. Yhteystietonne olen saanut ProAgria Etelä-Pohjanmaan asiakasrekisteristä. Haastattelut äänitetään, mutta äänitteet tuhotaan, kun ne on käsitelty. Vastaukset käsitellään anonymisti, eikä haastateltavaa voida tunnistaa tuloksista.

Pyydän teitä ystävällisesti vastaamaan tähän viestiin, mikäli haluatte osallistua haastatteluun. Vastauksen jälkeen olen yhteydessä teihin sopiaksemme haastatteluajankohdan.

Ystävällisin terveisin,

Juulia Kuja-Luopa

Kasvintuotannon asiantuntija

Kasvi-, sika- ja siipikarjatilat

ProAgria Etelä-Pohjanmaa

juulia.kuja-luopa@proagria.fi

puh. 041 730 6001

Liite 2. Haastattelukysymykset sikatiloille

- Ikä?
- Koulutus?
- Sikalatyyppi? (Porsastuotanto, Lihantuotanto, Yhdistelmätuotanto, Siitossikojen kasvatus)
- Eläinmäärä?
- Sikatilayrityksen tulevaisuus?
  - Miten kehitetään ja millä aikataululla?
  - Alasajon aikataulu? Miten päädyitte tähän?

- Miten tuttu uudistuva eläinten hyvinvointilaki teille on? Mitä ajatuksia se herättää?
- Onko tilallanne jouduttu tekemään päätöksiä hyvinvointilainsäädäntöön liittyen ja millaisia päätöksiä?
- Miten hyvin tunnette ehdollisuuden/lainsäädännön vaatimukset, osaatteko tulkita niitä?
- Mitä mieltä olette sikatalouteen suunnatuista maataloustuista?
- Mielenpitemme viitemääräperusteisesta Sika- ja siipikarjatalouden tuotannosta irrotetusta tuesta?

- Oletteko sitoutuneet eläinten hyvinvointikorvaukseen?
- Mihin toimenpiteisiin olette sitoutuneet?
- Onko hyvinvointikorvauksen sitoumusehdot selkeitä ja osaatteko tulkita niitä?
- Mietityttääkö edellä mainituissa tuissa/korvauksissa jokin erityisesti?

- Millaisia ProAgrian asiantuntijapalveluita olette hyödyntäneet tilallanne?
- Oletteko olleet tyytyväisiä saamaanne asiantuntijapalveluun?
- Millaisia asiantuntijapalveluita toivoisitte saavanne ProAgrialta?

Vapaa sana?

Liite 3. Eläinten hyvinvointikorvauksen sitomusehdot, sikatilat

Sikatila voi valita yhden tai useamman seuraavista toimenpiteistä:

- Sikojen hyvinvointisuunnitelma (pakollinen kaikille sikalatoimenpiteitä hakeville)
- Emakoiden ja ensikoiden olosuhteiden parantaminen
- Parannetut porsimisolosuhteet
- Vapaaporsitus
- Vieroitettujen porsaiden olosuhteiden parantaminen
- Lihaskojojen olosuhteiden parantaminen

Tukiehtojen lisäksi sinun on noudatettava peruslainsäädännön vähimmäisvaatimuksia.

Sikojen hyvinvointisuunnitelma – toimenpide

Toimenpiteen ehtoja on toteutettava maatilan kaikilla sioilla. Porsaat 3 kk ja alle -eläinryhmän eläinmäärästä huomioidaan tukilaskennassa 2/3.

Hakijalla on oltava kokonaisvaltainen sikojen hyvinvointisuunnitelma sitomuskauden alusta lähtien. Hyvinvointisuunnitelma on vuosittainen toiminnan hallinta- ja kehittämissuunnitelma, joka sisältää tilakohtaisia toimia sikojen hyvinvoinnista, terveydenhoidosta ja bioturvallisuudesta.

Hyvinvointisuunnitelman tekemiseen voit käyttää Ruokaviraston mallipohjia, jotka voit ladata osoitteesta ruokavirasto.fi/hyvinvointisuunnitelmat. Hyvinvointisuunnitelmana ei voi käyttää Maatilojen neuvonnan 495-lomaketta.

Hyvinvointisuunnitelma on vuosittainen toiminnan hallinta- ja kehittämissuunnitelma, joka sisältää tilakohtaisia toimia sikojen hyvinvoinnista, terveydenhoidosta ja bioturvallisuudesta.

Hyvinvointisuunnitelmassa on kuvattava maatilan olosuhteet ja tuotantotapa huomioon ottaen:

pitopaikan olosuhteet, varautuminen häiriötilanteisiin, tuotannon toteuttaminen, eläinryhmäkohtainen ruokintasuunnitelma ja rehuanalyysi sekä muu ruokinnan toteuttaminen, tautisuojaus, hyvinvoinnin parantaminen, mahdolliset havainnot ja kehittämistarpeet.

Tilalla on oltava kirjallinen laskelmiin perustuva eläinryhmäkohtainen voimassa oleva ja pääasiallisen rehukomponentin tai seoksen rehuanalyysiin perustuva ruokintasuunnitelma, jossa on huomioitu eläimen kasvuvaihe, tuotostaso ja tuotantokauden vaihe. Sekä rehuanalyysiä (esimerkiksi valkuainen ja hehtolitrapaino) että ruokintasuunnitelmaa koskevat dokumentit tulee liittää hyvinvointisuunnitelman mukana tukihakemukseen.

Hyvinvointisuunnitelman toimittaminen

Palauta sikojen hyvinvointisuunnitelma, eläinryhmäkohtainen ruokintasuunnitelma ja rehuanalyysi Vipu-palvelussa tukihaun aikana. Jos et palauta hyvinvointisuunnitelmaa tukihakuaikana, sinulle ei makseta sioista eläinten hyvinvointikorvausta.

Toimenpiteen korvauserusteena ovat suunnitelman tekemiseen käytetty aika ja ruokinnan suunnitteluun liittyvät kustannukset.

Emakoiden ja ensikoiden olosuhteiden parantaminen -toimenpide

Toimenpiteen ehtoja on toteutettava maatilan kaikilla emakoilla ja ensikoilla. Hyvinvointikorvaus maksetaan eläinryhmästä emakot vähintään 8 kk.

Toimenpiteen ehdot

Emakot ja ensikot on tiineytettävä pihatossa tai ryhmäkarsinassa, jossa emakot ja ensikot ovat koko tiineysajan vieroituksesta seuraavaan tiinehtymisen varmistamiseen asti. Ensikkoa tai emakkoa saa pitää tiineytyshäkissä enintään kahdeksan päivän ajan siemennyksen yhteydessä. Häkin käytöstä on pidettävä kirjaa. Ruokintahäkkien ulkopuolista esteettöntä lattian kokonaispinta-alaa on oltava vähintään 2,25 neliometriä eläintä kohden. Edellä mainitusta tilasta vähintään 1,3 neliometriä eläintä kohden on oltava kiinteäpohjaista, kuivitettua makuu-aluetta tai eläimillä on oltava esteettömästi saatavilla heinää tai olkea. Häkkeinä ei pidetä enintään 600 millimetriä pitkiä lapaerottimia. Toimenpiteen korvauserusteena ovat kuivikkeet, lisätyö ja tulonmenetykset eläinmäärää vähennettäessä

Parannetut porsimisolosuhteet -toimenpide

Vapaaporsitus-toimenpidettä ei voi valita samanaikaisesti.

Vaihtoehto 1: Toimenpiteen ehtoja noudatetaan tilan kaikilla emakoilla ja ensikoilla. Hyvinvointikorvaus maksetaan eläinryhmästä emakot vähintään 8 kk.

Vaihtoehto 2: Toimenpiteen ehtoja noudatetaan vain osalla tilan emakoista ja ensikoista. Hakijan on ilmoitettava sitoumusta antaessaan arvio sellaisten porsituskarsinoiden määrästä, joissa emakot ja ensikot voivat porsia vapaasti ja jotka ovat jatkuvassa käytössä 1 päivästä tammikuuta 31 päivään joulukuuta. Edellä mainittuja porsituskarsinoita on oltava käytössä vähintään yksi edellä mainittuna ajanjaksona. Yksi vapaaporsituskarsina vastaa tukilaskennassa kahta eläinyksikköä.

Toimenpiteen ehdot

Porsitushäkki:

Ensikko tai emakko voidaan siirtää porsitushäkkiin kaksi vuorokautta ennen laskettua porsimista. Emakko voi olla porsitushäkissä korkeintaan kolme vuorokautta porsimisesta. Porsimisen jälkeen emakko voidaan pitää porsitushäkissä tilapäisesti enintään seitsemän vuorokautta, jos eläin on aggressiivinen, levoton tai häkissä pitämiseen on muu hyväksyttävä syy. Porsitushäkki on purettava tai avattava välittömästi käytön jälkeen niin, ettei se rajoita emakon liikkumista karsinassa. Porsitushäkin käyttöaika ja –syy kirjattava.

Porsituskarsina:

Porsituskarsinan pinta-alan on oltava vähintään kuusi neliometriä. Porsilla on oltava tästä tilasta vähintään yksi neliometri sellaista tilaa, jossa karsinarakenteet suojaavat niitä jäämästä emakon alle. Ensikon tai emakon on päästävä esteettä kääntymään ympäri karsinassa. Porsilla on oltava karsinarakenteiden suojaamalla alueella hyvin kuivitettu makuualue. Pesäntekomateriaalia on oltava tarjolla koko ajan porsimiseen asti.

Toimenpiteen korvausperusteena ovat kuivikkeet, lisätyö sekä tulonmenetykset, kun eläinmäärää joudutaan vähentämään.

Vapaaporsitus -toimenpide

Toimenpidettä Parannetut porsimisolosuhteet ei voi valita samanaikaisesti.

Vaihtoehto 1: Toimenpiteen ehtoja noudatetaan tilan kaikilla emakoilla ja ensikoilla. Hyvinvointikorvaus maksetaan eläinryhmästä emakot vähintään 8 kk.

Vaihtoehto 2: Toimenpiteen ehtoja noudatetaan vain osalla tilan emakoista ja ensikoista. Hakijan on ilmoitettava sitoumusta antaessaan arvio sellaisten porsituskarsinoiden määrästä, joissa emakot ja ensikot voivat porsia vapaasti ja jotka ovat jatkuvassa käytössä 1 päivästä tammikuuta 31 päivään joulukuuta. Edellä mainittuja porsituskarsinoita on oltava käytössä vähintään yksi edellä mainittuna ajanjaksona. Yksi vapaaporsituskarsina vastaa tukilaskennassa kahta eläinyksikköä.

Toimenpiteen ehdot

Vapaa liikkuminen. Ensikko ja emakko on pidettävä vapaana ennen porsimista, koko porsimisajan ja sen jälkeen koko imetysajan. Ensikon ja emakon liikkumista saa rajoittaa vain poikkeustapauksissa ja tilapäisesti, jos se on tarpeen eläinlääkinnällisten tai muiden hoito-toimenpiteiden, porsaiden turvallisuuden tai työturvallisuuden vuoksi. Edellä mainitut syyt rajoittamiselle ja rajoitustoimenpiteet on kirjattava.

Karsina

Karsinassa on oltava kiinteää pohjaa. Muokkautuvaa ja irtainta pesäntekomateriaalia on oltava tarjolla koko ajan porsimiseen asti. Lisäksi karsinassa on oltava riittävästi sopivaa virikemateriaalia tongittavaksi Virikemateriaalia ja kuiviketta on oltava koko ajan. Karsinassa on oltava katettu porsaspesä, jonka katto voidaan tarvittaessa avata. Karsinan on oltava sellainen, että emakko pääsee esteettä kääntymään siinä ympäri. Karsinassa kääntöhalkaisijan on oltava vähintään 170 senttimetriä. Porsituskarsinan pinta-alan on oltava vähintään seitsemän neliometriä. Tästä tilasta porsailla on oltava vähintään yksi neliometri sellaista tilaa, jossa karsinarakenteet suojaavat porsaita jäämästä emakon alle.

Pinta-ala- ja kääntöhalkaisijavaatimusta ei sovelleta viljelijöihin, jotka ovat investoineet 6 neliömetrin porsituskarsinoihin ennen 31 päivää joulukuuta 2021. Ilmoita näiden karsinoiden määrä tukihakemuksen lisätiedoissa.

Vieroitettujen porsaiden olosuhteiden parantaminen -toimenpide

Toimenpidettä on toteutettava maatilan kaikilla alle kolmen kuukauden ikäisillä vieroitetuilla porsailla. Porsaat 3 kk ja alle – ikäryhmästä huomioidaan tukilaskennassa 2/3. Toimenpiteen ehdot:

Vieroitetuilla porsailla on oltava:

Katoksellinen kiinteälattiainen makuualue, joka on lämmitettävissä. Koko ajan helposti saatavilla heinää, olkea tai muuta muokattavaa ja syötävää ainesta virikemateriaalina. Tee tilakohtainen kirjallinen kuvaus käytettävistä materiaaleista.

Lihaskojen olosuhteiden parantaminen -toimenpide

Toimenpiteen ehtoja on toteutettava maatilan kaikilla kolmesta kuukaudesta kahdeksaan kuukauteen ikäisillä lihasioilla. Puolivuositteiset teuraseräraportit sitoumusvuodelta on toimitettava kunnan maaseutuelinkeinoviranomaiselle 1.2.2024 mennessä eläinmääräilmoituksen liitteinä. Raporteista tulee näkyä teurastamolle tuotujen eläinten määrä ja tukiehtojen mukaiset luvut hännänpurennasta. Raportit tulee säilyttää sitoumusvuoden ajan sekä neljä seuraavaa vuotta. Kirjanpito ja asiakirjojen säilytys ovat korvauksen toimenpiteen ehtona.

Toimenpiteen ehdot:

Hakijan on huolehdittava jatkuvasti lihasikojen hyvistä olosuhteista, jotta eläimet voivat hyvin. Sikalan olosuhteita ja sikojen hoitoa mitataan ehjien saporoiden hyvinvointimittarilla. Lihaskojen olosuhteita parantavista toimista on tehtävä kirjallinen kuvaus

Teurastamon lihantarkastuksessa todettujen ehjien häntien puolivuositteinen määrä tulee olla yli 95 prosenttia eli akuutteja ja lieviä hännänpurentoja saa olla korkeintaan 4,99 %.

Liite 4 Kutsu työpajaan**Kutsu Työpajaan****3.11.2023****klo: 9.00–11.00****Hallituksen kokoushuone***Hyvä ProAgria Etelä-Pohjanmaan asiantuntija*

Opiskelen työn ohella Seinäjoen ammattikorkeakoulussa ylemmän agrologin tutkintoa. Lähestyn sinua opinnäytetyöhöni liittyen, jonka toimeksiantajana toimii työnantajamme ProAgria Etelä-Pohjanmaa.

Opinnäytetyöni tavoitteena oli selvittää millaista kohdennettua koulutusta sikatalousyrittäjät meiltä ProAgria asiantuntijoilta haluaisivat.

Opinnäytetyössäni olen haastatellut sikatilayrittäjiä lainsäädäntöön, eläintukiin ja ProAgrian palveluihin liittyen. Haastatteluissa saatujen tuloksien perusteella olen koostanut esityksen ja laskureita.

Pyytäisin teitä osallistumaan sisäiseen työpajaan, jossa esittelen teille kokoamani sikatiloille suunnatun materiaalin.

Työpajassa on tarkoituksena, että esittelen teille materiaalit ja pääsette itse kokeilemaan niiden toimivuutta. Lopuksi pyytäisin teiltä kehitysehdotuksia ja palautetta.

- *Juulia Kuja-Luopa*